

Roosna-Alliku valla terviseprofiil ja tegevuskava 2015 - 2018

**Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond**

Eesti tuleviku heaks

Sisukord

1	Sissejuhatus	2
2	Terviseprofiili eesmärk ja väärtused	4
2.1	Terviseprofiili eesmärk	4
2.2	Terviseprofiili väärtused	4
3	I OSA	5
3.1	Hetkeolukord	5
3.1.1	Üldandmed	5
3.2	Valla eelarve	10
3.3	Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused	13
3.3.1	Tööturu situatsioon	13
3.3.2	Toimetulek	17
3.3.3	Sotsiaaltoetused	18
3.3.4	Sotsiaalteenused	20
3.3.5	Tervishoiuteenused ja nende kättesaadavus	20
3.3.6	Kaasatus kogukonna tegevustesse	21
3.4	Laste ja noorte turvaline ning tervislik areng	22
3.4.1	Roosna-Alliku põhikooli õpikeskkond ja selle parendamine	23
3.4.2	Viisu lasteaia õpikeskkonna parandamine	24
3.4.3	Roosna-Alliku lasteaed „Hellik“ õpikeskkonna parandamine	25
3.4.4	Koolikohustuse täitmine	25
3.4.5	Noorte vaba aeg ja võimalused	25
3.4.6	Huvitegevus ja sport	26
3.4.7	Spordi- ja tervisliku liikumise harrastamise võimalused	28
3.5	Infrastruktuurid	30
3.5.1	Teed, tänavad	30
3.5.2	Vesi	31
3.6	Keskkonna mõjurid	32
3.6.1	Territoorium	32
3.7	Kuriteod ja õnnetused	33
3.7.1	Politsei	33
3.7.2	Kuritegevus	33
3.7.3	Tuleohutus ja päästeteenistus	34
4	II OSA Roosna-Alliku valla eesmärgid	34
4.1	Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused	34
4.2	Tervist toetav keskkond	35
4.3	Tervislikud eluviisid	36
4.4	Tervishoiuteenuste pakkumise jätkusuutlikkus	37
5	Kasutatud materjalid:	38
6	Joonised ja tabelid	39
7	III OSA Tegevuskava aastateks 2015-2018	40

1 Sissejuhatus

Inimeste tervis mõjutab märkimisväärselt nende võimet igapäevaelus toime tulla, nende sotsiaalsed ja majanduslikku panust riigi ülesehitamisel ja riigi üldisele edu. Tervis on seega oluline rahvuslik ressurss, mis väärib sihi- ja kavakindlat arendamist. Samuti kuulub õigus tervise kaitsele inimese põhiõiguste hulka ning kõikidele inimestele peavad olema tagatud vajalikud eeldused parima võimaliku terviseseisundi saavutamiseks – igal Eesti inimesel peab olema võimalus elada tervist toetavas keskkonnas ja võimalus teha tervislikke valikuid.

Eesti Rahvastiku tervise arengukavas, mis koostati 2009. aastal, püstitatakse strateegilisi eesmärgid rahvastiku tervise hoidmiseks ja jätkuvaks parandamiseks. Vabariigi Valitsuse prioriteetide seas on olulisel kohal rahvastiku iibe positiivseks muutmine, eeldatava ja tervena elatud eluea pikenemine. Antud eesmärkide saavutamiseks on Rahvastiku tervise arengukavas toodud ära soovituslikud eesmärgid ja tegevused kohalikele omavalitsustele. Need suunad on aluseks ka kõigile käesolevas terviseprofiilis välja toodud eesmärkidele ja tegevustele.

Eesti viimaste aastate areng rahvastiku tervises ja riigis üldiselt on igati positiivne – majandus on kasvanud, rahvaarvu vähenemine on aeglustunud, sündimus on tõusnud ning rahvastiku eluiga on pikenenud, kui nimetada vaid mõnda olulisemat. Jätkuvalt kiire arengu tagamisel muutuvad seniste prioriteetsete suundade kõrval üha olulisemaks inimeste tervisliku käitumisvalikute soodustamine, tervist toetava keskkonna arendamine ning sotsiaalse kaitse ja tervishoiusüsteemi osade integratsiooni parandamine.

Valla terviseprofiili prioriteetide aluseks on meie ühised väärtused, nagu inimeste vaheline solidaarsus, võrdsed võimalused ja õiglus, juurdepääs kvaliteetsetele tervishoiuteenustele ja kodanikuühiskonna arengule.

Terviseprofiili üldeesmärgiks on valla elanike tervena elatud eluea pikenemine enneaegse suremuse ja haigestumise vähendamise kaudu. Eraldi on arengukavas välja toodud viis temaatilist valdkonda, mis kajastavad sotsiaalse sidususe ja võrdsete võimaluste suurendamist, lastele tervisliku ja turvalise arengu tagamist, tervist toetava keskkonna kujundamist, tervislike eluviiside soodustamist ning tervishoiuteenuste pakkumise jätkusuutlikkuse kindlustamist. Nende temaatiliste valdkondade kaupa on esitatud ka valla terviseprofiili üldeesmärgi täitmiseks seatud prioriteetid, alaeesmärgid ning võimalikud lahendusteel.

Valla terviseprofiili väljatöötamise juhtkomisjoniks oli terviseprofiili koostamise juhtrühm, mida juhtis abivallavanem Anni Alev ja meeskonnaliikmed olid Daina Pärt (Roosna-Alliku Põhikooli direktor), Anne Alberg (lasteaed „Hellik“ direktor), Malle Rooba (vallavolikogu sotsiaalkomisjoni esimees ja MTÜde esindaja), Anneli Karma (Haridus- ja kultuurikomisjoni esimees ja Roosna-Alliku kultuurimaja juhataja), Marilin Jaanson (Viisu kultuurimaja juhataja), Kätlin Merisalu (Roosna-Alliku Noortekeskuse endine juhataja), Aime Vahemets (Viisu Lasteaia direktor) ja Tiina Guutmann (Roosna-Alliku Põhikooli huvijuht). Meeskonna liikmed kaasasid andmete kogumiseks ja arutelude kaudu inimesi erinevatelt elualadelt ning huvirühmadest.

Käesoleva terviseprofiili koostamisel nappis ajaressurssi vallarahva tervisekäitumise ja subjektiivsete hinnangute kogumiseks, detailsemate küsitluste või uuringute läbiviimiseks. Seetõttu on antud terviseprofiili eesmärgiks anda esialgne ülevaade vallarahva tervise

hetkeolukorrast ja terviseõigustest, et kavandada tervisedenduse arendamiseks järgnevat tegevusi. Põhjusel, et rahvastiku tervises toimuvad pidevalt muutused, on valla terviseprofiil dokument, mida tuleb pidevalt täiendada ja uuendada.

2 Terviseprofiili eesmärk ja väärtused

2.1 Terviseprofiili eesmärk

Valla terviseprofiili eesmärgiks on kaardistada vallarahva tervist ja heaolu mõjutavate sotsiaalsete, keskkondlike ning majanduslike tegurite hetkeseis. Neid analüüsidest tuua välja peamised tervist mõjutavad probleemid ja –vajadused ning pakkuda välja võimalikud tegevused probleemide lahendamiseks ja vajaduste rahuldamiseks.

2.2 Terviseprofiili väärtused

- **Inimõigused**

Tervis on inimese põhiõigus ning kõigile ühiskonnaliikmetele tuleb tagada eeldused võimalikult hea tervise seisundi saavutamiseks.

- **Ühine vastutus tervise eest**

Inimese ja rahvastiku tervist mõjutavad suuremal või vähemal määral kõik poliitilised, majanduslikud või muud otsused. Vastutus rahvastiku tervise eest on ühine vastutus, mis hõlmab ühiskonna kõiki sektoreid, organisatsioone, rühmi ja üksikisikuid.

- **Võrdsed võimalused ja õiglus**

Võrdsed võimalused tervisele ja teistele väärtustele on demokraatliku ühiskonna ideaalideks. Võrdsete võimaluste loomine hariduse, eluaseme, töö ning tervise ja tervishoiuteenuste osas, on eelduseks inimeste tervise ja elukvaliteedi jätkuvalle paranemisele.

- **Sotsiaalne kaasatus**

Isikute, sotsiaalsete rühmade ja kogukondade aktiivne osalemine enda, oma kodukandi ja ühiskonna elu ja keskkonda mõjutavate otsuste tegemisel ja ning probleemide lahendamisel toob kaasa nende võimestumise ja võime suuremal määral lahendada oma terviseprobleeme.

- **Riiklike strateegiatega arvestamine**

Valla terviseprofiil järgib Rahvastiku tervise arengukava ning teiste valdkondlike alusdokumentide ideid.

3 I OSA

3.1 Hetkeolukord

Valla tervisetegurite hetkeseisundit on hinnatud Tervise Arengu Instituudi poolt koostatud kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofiili koostamise juhendmaterjalis vajalikuks peetud indikaatorite abil.

3.1.1 Üldandmed

Roosna-Alliku vald asub Järva maakonna keskosas. Põhjas piirneb vald Albu vallaga, läänes ja lõunas omab ühist piiri Paide vallaga ning idas piirneb vald Järva-Jaani ja Kareda vallaga. Roosna-Alliku vald, pindalaga 132,11 (ESA) ja asustustihedusega 8,23 nimest ühel ruutkilomeetril, asub Järva maakonna keskosas. Põhja poolt piirneb vald Albu vallaga, läänes ja lõunas on ühine piir Paide vallaga ning idas asub Järva-Jaani ja Kareda vald. Vallas on 12 küla ja üks alevik.

Vabariigi kui terviku suhtes on valla asend soodne, sest valda läbib vabariikliku tähtsusega Pärnu - Rakvere maantee. Tugimaanteena läbivad valda Roosna - Alliku - Tamsalu ja Anna – Kirissaare - Öötle - Ämbra maanteed. 12 km kaugusele jääb vabariiklik magistraal Tallinn - Tartu maantee. 35 km kaugusele jääb raudteede sõlmjaam Tapa linnas ning Tamsalu raudteejaamani on 26 km. Piibe maantee asub Järva-Jaani poole sõites 10 km kaugusel.

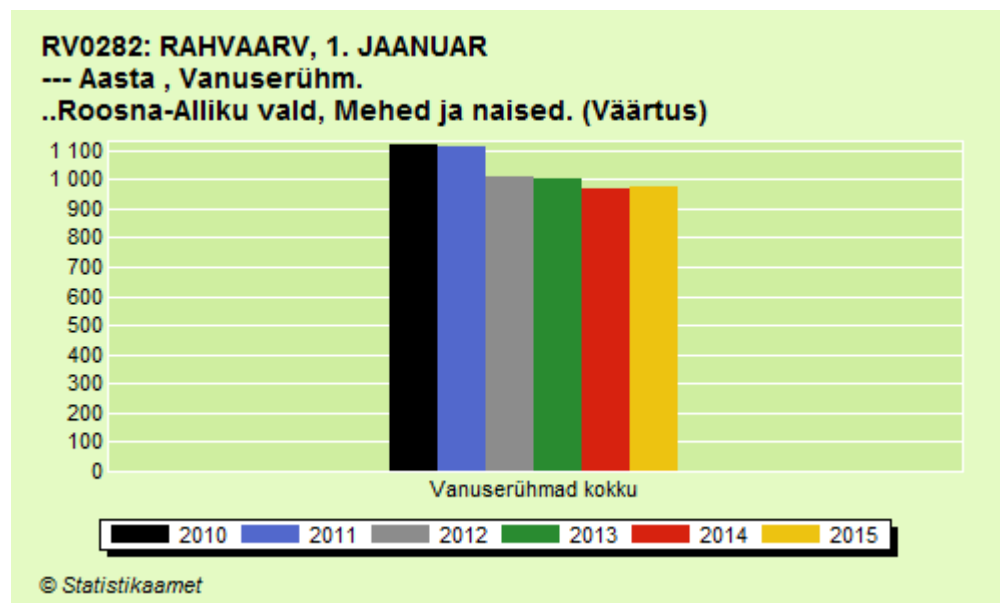
Järvamaa suurim linn Paide jääb vallakeskusest ca 18 km kaugusele, kuhu jõudmiseks kulub 15-20 minutit autosõitu. Oma territooriumilt on vald üsna kompaktne. Ulatus põhjast lõunasse on 17 km ja idast läände 10 km.

Kaugus Tallinnast: 105 km

Kaugus Tartust: 125 km

3.1.1.1 Rahvastik

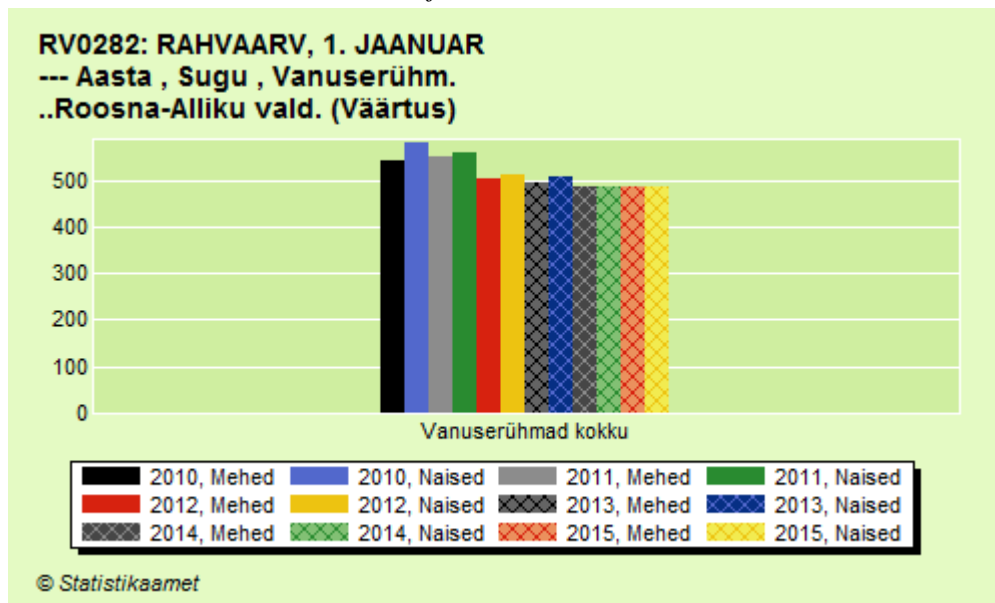
Joonis 1. Aastakeskmise elanike arv vallas

2010. aastal oli valla aasta keskmine rahvaarv Statistikaameti andmetel 1120 inimest. 2015 aastal on selle arvuks 972, seega on rahvastik 5 aastaga vähenenud 148 inimese võrra. Joonis 1 näitab, et Roosna-Alliku valla elanike arv on kuni 2014. aastani järk-järgult vähenenud, Roosna-Alliku valla terviseprofiil ja tegevuskava 2015-2018

kuid viimasel aastal mõnevõrra tõusnud. Suurim väljaränne oli aastatel 2011 – 2012, mis lahkus vallast 99 inimest (2011 oli rahvaarv 1110 ja 2012 aastal 1011).

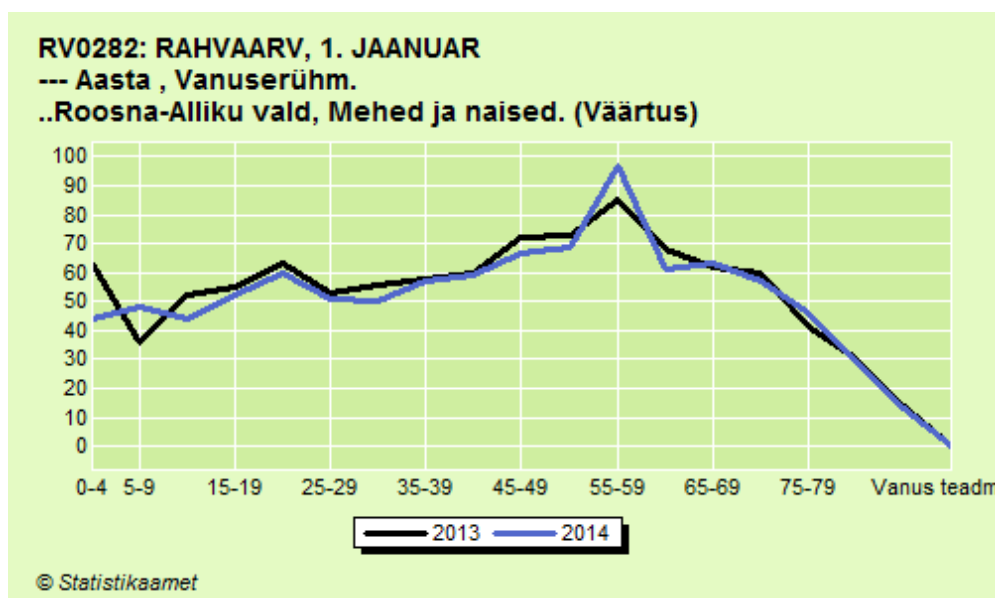
Joonis 2: Rahvastiku arv meeste ja naiste lõikes eraldi

Varasematel aastatel on naiste ülekaal rahvastikus olnud kõrgem, kuid viimase aastaga on meeste ja naiste arv võrdsustunud – 486 meest ja 468 naist.

Rahvastiku suurenemine saab eesmärgistatud ja sihikindla tegevuse tulemusena toimuda eeskätt soodsama sotsiaalmajandusliku positsiooniga kasvukeskuste lähedal – s.h Viisu piirkonnas. Kuid üldiselt tuleb lähikümnendil vallas tegutseda paratamatult pigem elanike arvu säilitamise, kui kasvu nimel .

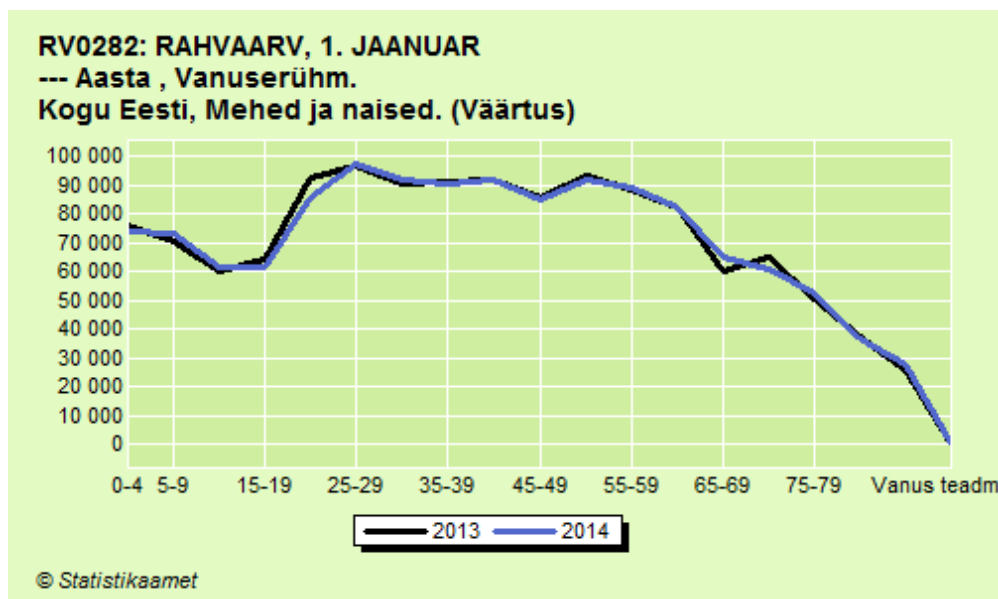
Joonis 3: Rahvastiku arv vanuserühmadena Roosna-Allikul

Vallarahvastiku tasakaalutust näitab just täistööealiste ja kogemustega elanike vähesus vanuses 30 – 50. Kõige väiksem on noorte peale kasv vanuses 10-14, kuid seda on märgata

kogu Eesti puhul. Roosna-Alliku valla elanikkonnas on kõige enam elanikke vanuses 55-59, täpsemalt 97 elanikku (joonis 3).

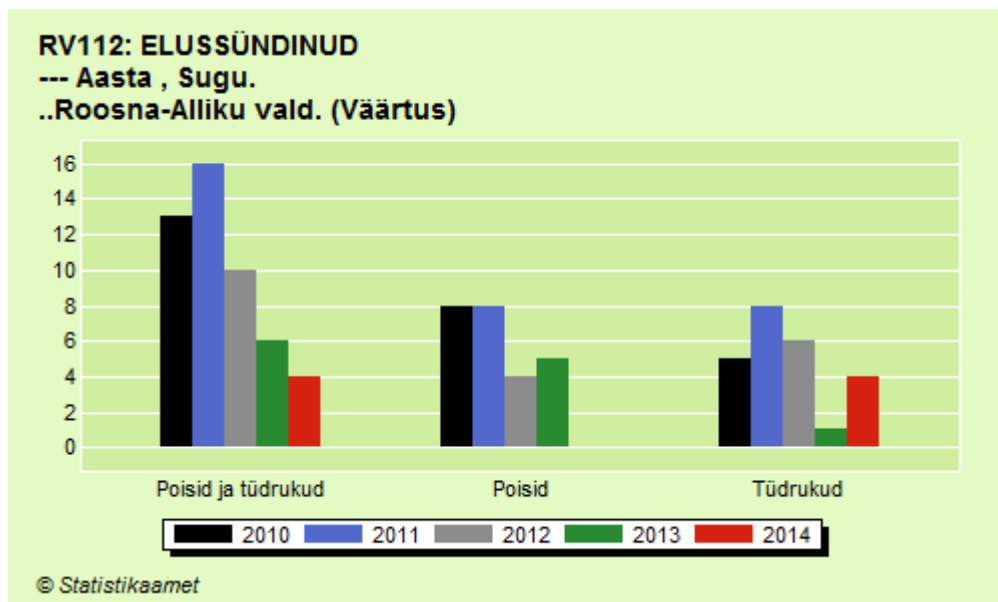
Joonis 4: Rahvastiku arv vanuserühmadena Eestis

Kahel eelneval joonisel (Joonis 3 ja 4) saame võrrelda omavahel kogu Eesti rahvastiku soolist ja vanuselist jaotust võrreldes Roosna-Alliku valla rahvastiku jaotusega 2015.a. seisuga. Kõige enam on Eesti rahvastikus noori vanuses 25-29.

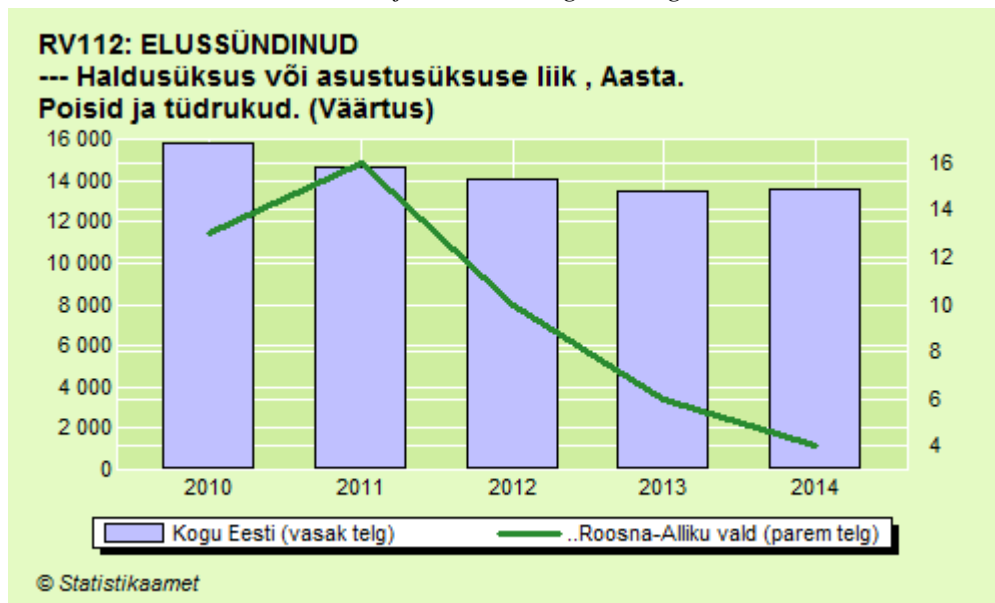
3.1.1.2 Sünnid

Joonis 5: Sünnid Roosna-Alliku vallas

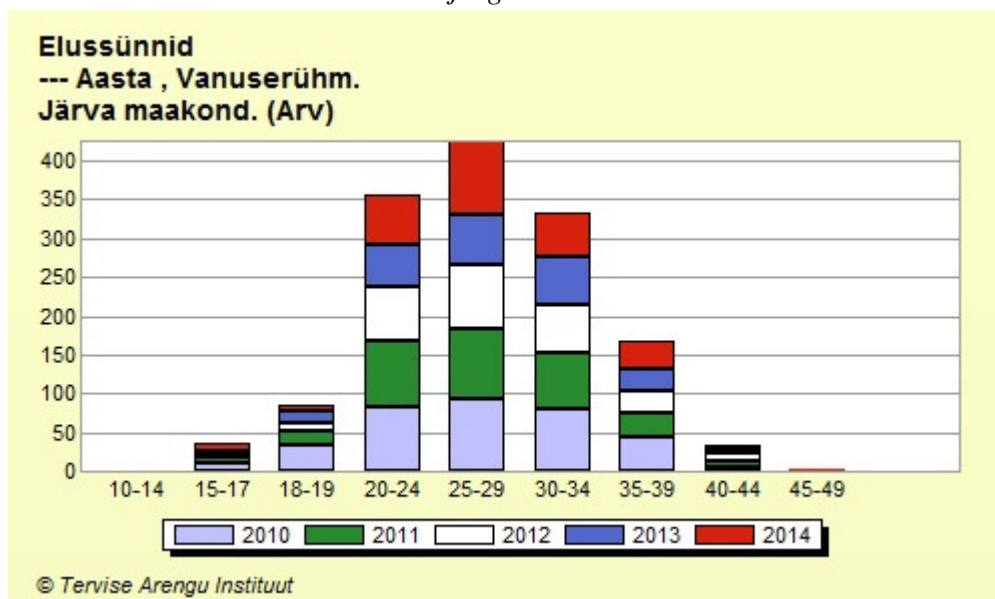
Rahvastiku vähenemine on kindlasti ka negatiivse iibe tagajärg. Vallas sünnib vähem lapsi, kui eakamaid inimesi sureb (Joonis 8). 2014 aastal oli surmade arv kaks korda suurem, kui sündide.

Joonis 6: Sündimuse üldkordaja võrdlus kogu Eestiga

Joonisel 6 näeme, et Eestis tervikuna on sündide arv alates 2011.a. hakanud langema ja seda ka Roosna-Alliku vallas. Kui kuni 2012 aastane oli sündide arv vallas keskmiselt 10 -15, on viimasel kahel aastal olnud selle arvuks keskmiselt 5 sündi aastas. Joonisel 3 on näha, et vallas on vähe noori vanuses 25-35 eluaastat, mis tähendab, et noori perekondi, kuhu lapsi võiks sündida, on vallas vähe. Noore pere elukoht sõltub väga palju töö- ning lasteaiakohtade ja kooli olemasolust piirkonnas. Vähem olulised ei ole ka vabaaja veetmise võimalused ning avalike teenuste kättesaadavus ja kvaliteet. Vallas on tagatud kvaliteetne lasteaiateenus nii Roosna-Allikul kui ka Viisu külas ning töötab põhikool. Valla peamiseks kitsaskohaks on töökohtade vähesus, mis sunnib noori peresid elukohta vahetama just töökohavalikust sõltuvalt.

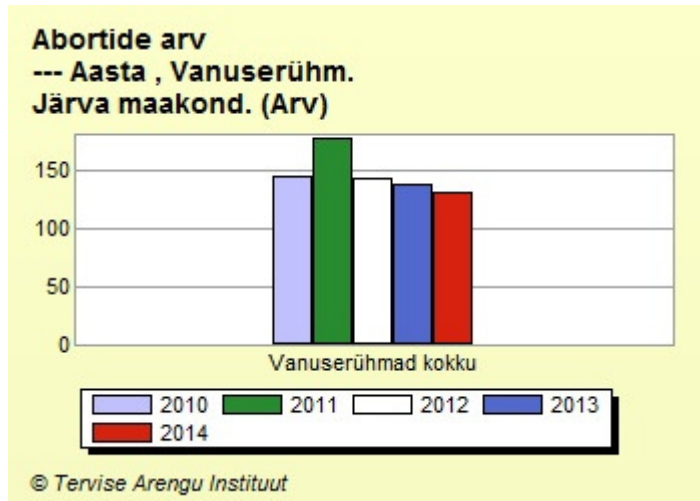
Joonis 7: Elussünnid ema vanuse järgi

Toodud maakondlikud andmed, mille näitel võib öelda, et suureneb 25-29 a. sünnitajate arv ning võrreldes 2013. aastaga on tõusnud ka nooremate, vanuses 20-24, sünnitajate arv.

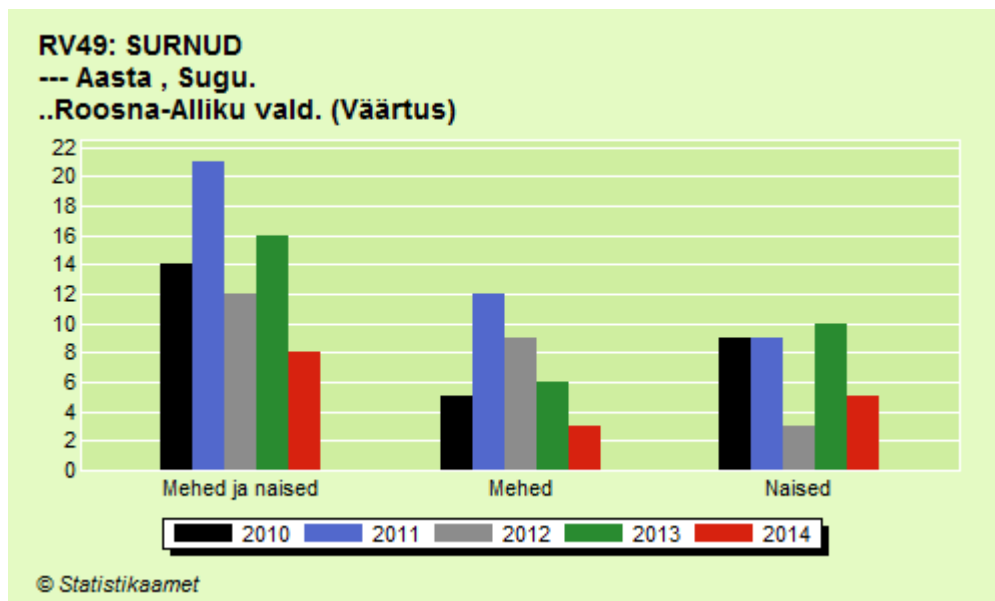
Joonis 8: Abordid Järva maakonnas

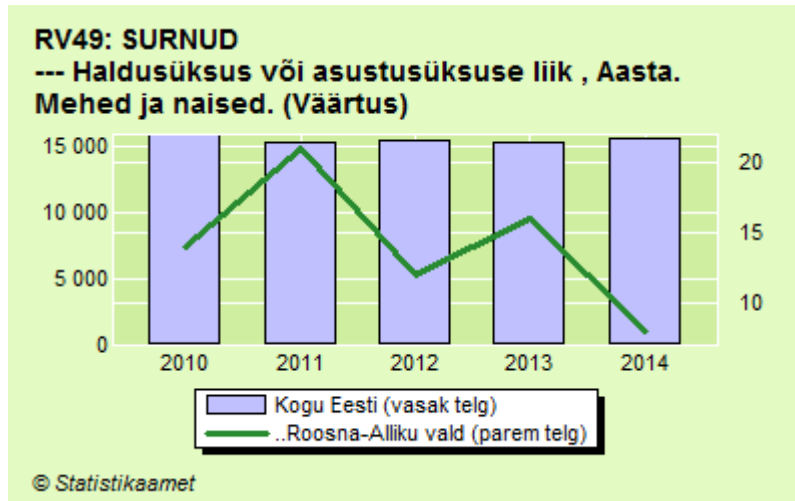
Abortide arv maakonnas viimase 5 aasta jooksul on olnud suurim 2011.a. (177) (Joonis 8), kuid on hakanud järkjärgult vähenema. Tõusnud on naiste teadlikkus, samuti maakondlik teavitustöö ja nõustamisteenuste tegevus.

3.1.1.3 Surmad

Joonis 9: Surmade arv vallas

Vaadates tagasi 2011. aastale, on surmade arv vallas vähenenud rohkem kui poole võrra, mille üheks põhjuseks on ka rahvaarvu vähenemine, mis on 138 inimese võrra väiksem 2011 aasta omast. Loomulik on, et elanike surmade arv on aastate jooksul prognoositavalt kasvutendentsis, kuna vallas elab palju eakaid inimesi (joonis 3). Sama tendentsi võib märgata ka Eesti puhul tervikuna (joonis 4), kuna ka Eesti rahvastik vananeb.

Roosna-Alliku valla rahva iive on miinuses, kuna suremuste arv (tabel 8) ületab sündide arvu (tabel 3). Roosna-Alliku vallas on vaid 2002. a. loomulik iive olnud positiivne. Nagu juba eespool mainitud, on loomulik iive üheks rahvastiku vähenemise põhjuseks, kuid oma osa mängib selles ka migratsioon.

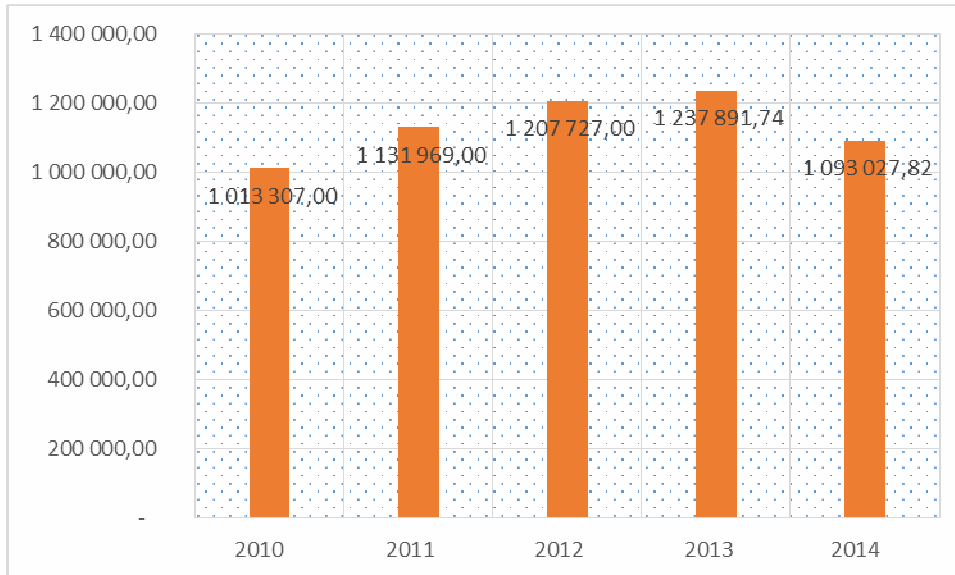
Valla rahvastiku vähenemist ja väljarännet võib põhjendada järgmiste väliste mõjude ja asjaoludega:

- Madal sündimus;
- Kvalifikatsioonile vastava töö puudumine;
- Elanike väljaregistreerimine elu- ja töökoha muutumisel, mis on tingitud sellest, et töökohti on endiselt Roosna-Alliku vallas vähe ja töökoha leidmisega väljaspool valda, maakonda või ka vabariiki võetakse ette elukoha vahetus.
- Elanike väljaregistreerimine seoses õpingutega. Roosna-Alliku vallast pärit noored, kes õpivad ülikoolides ja ametikoolides registreerivad end välja eesmärgiga taotleda sotsiaalseid hüvitisi teistelt omavalitsustelt.
- Endiselt elab vallas inimesi, kelle aadressandmeid ei ole kantud Roosna-Alliku valda. Need inimesed ei oma sissekirjutust Roosna-Alliku vallas, kuna seadusandlus lubab omada mitut elukoha ega nõua otseselt ka sissekirjutust.
- Elanike registrisse kantud, kuid mujal elavad inimesed. Olukorda tingib eelnimetatud vabadus kui ka elamine rendipinnal, millele rendile andja pole nõus rentnikku sisse kirjutama. Kuna sissekirjutusega on seotud omavalitsuse eelarve tulubaas (tulumaksu laekumine) ja kulud (õpilaskoha jms teenuste maksumus) on elanike registri andmete tõepärasus väga oluline.

3.2 Valla eelarve

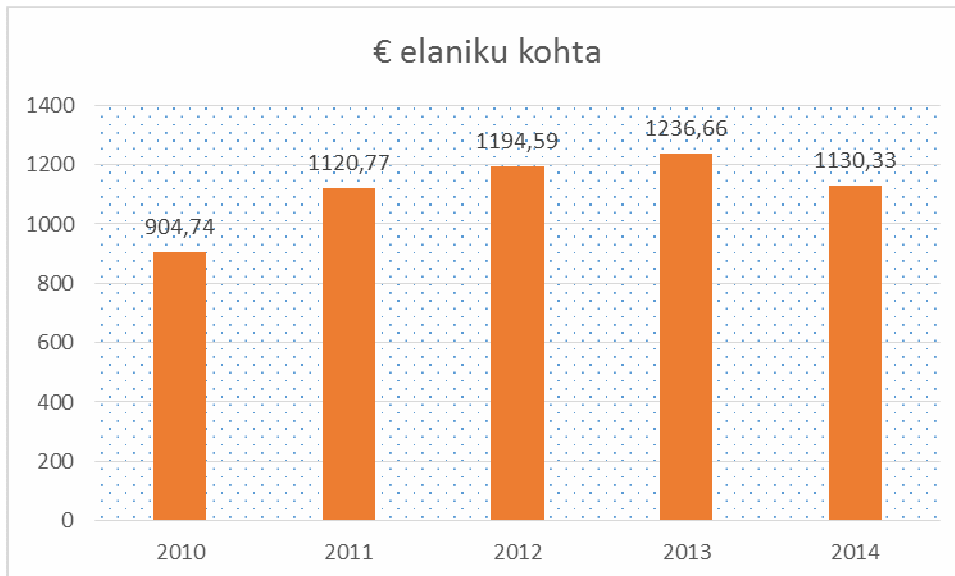
Roosna-Alliku valla eelarve on suhteliselt tagasihoidlik seoses vallarahvastiku vähesusega ning seda mõjutavad otseselt maksude laekumised (näit. üksikisiku tulumaks ja maamaks) ja konkreetsesse aastasse jäävad investeeringud.

Joonis 11: Valla eelarve

Allikas: KOV

Joonis 12: Eelarve jagatuna aastakeskmise elanike arvuga

Allikas: KOV

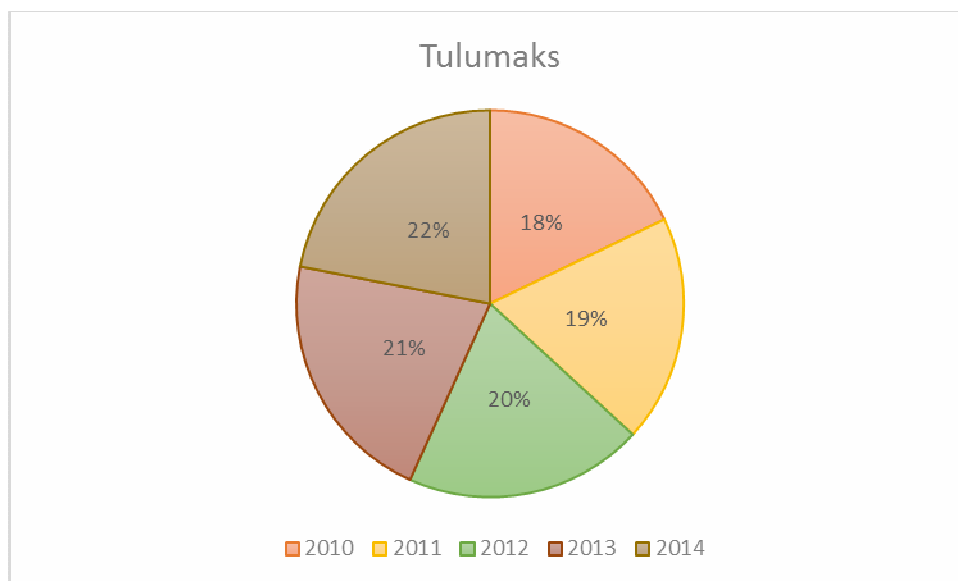
Kuna valla elanike arv on samuti väike, kõigub tulu ühe elaniku kohta aastate lõikes üsna palju, kuid seda kuni 2013. a. tõusva tendentsiga. 2014 aastal on keskmine taaskord langenud. Kuigi tundub, et see on ühe elaniku kohta suhteliselt suur, jääb see Järvamaa keskmisest siiski väiksemaks.

Tabel 1: Tulumaksu laekumine

Aasta	Tulumaks
2010	405444,87
2011	431964
2012	454163
2013	484234
2014	498425

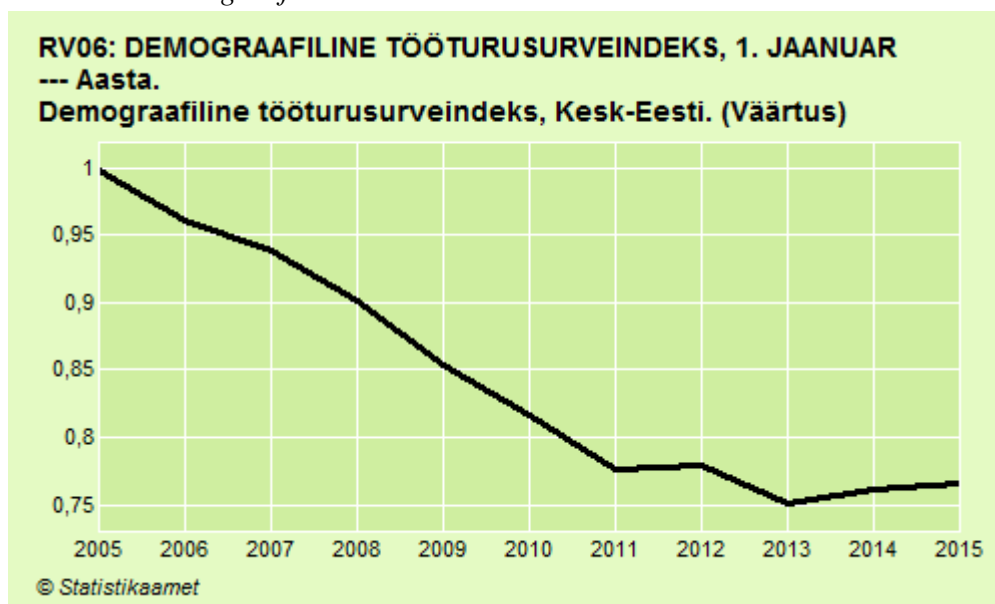
Kuna üksikisiku tulumaks on kohaliku omavalitsuse üksuste eelarves üheks olulisemaks tuluallikaks, siis loob realistlikult koostatud üksikisiku tulumaksu prognoos eeldused valla normaalseks toimimiseks eelseisval eelarveaastal.

Joonis 13: Tulumaksulaekumised Roosna-Alliku vallas

Allikas: KOV

Joonis 14: Demograafiline töösurve indeks 2005 – 2015 aastatel

Demograafiline töösurve indeks mõõdab eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte ja sealt vanuse tõttu välja langevate inimeste suhet. Pidevas languses olev indeks näitab, et tööturult langeb potentsiaalselt rohkem inimesi, kui asemele tuleb. Alatest aastast 2013, mis demograafiline tööturusurveindeks oli 0.75, on indeks kasvanud 2015. aastaks 0.77. Vajalikud on meetmed olukorra tasakaalustamiseks ning jätkata tõusuga.

3.3 Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused

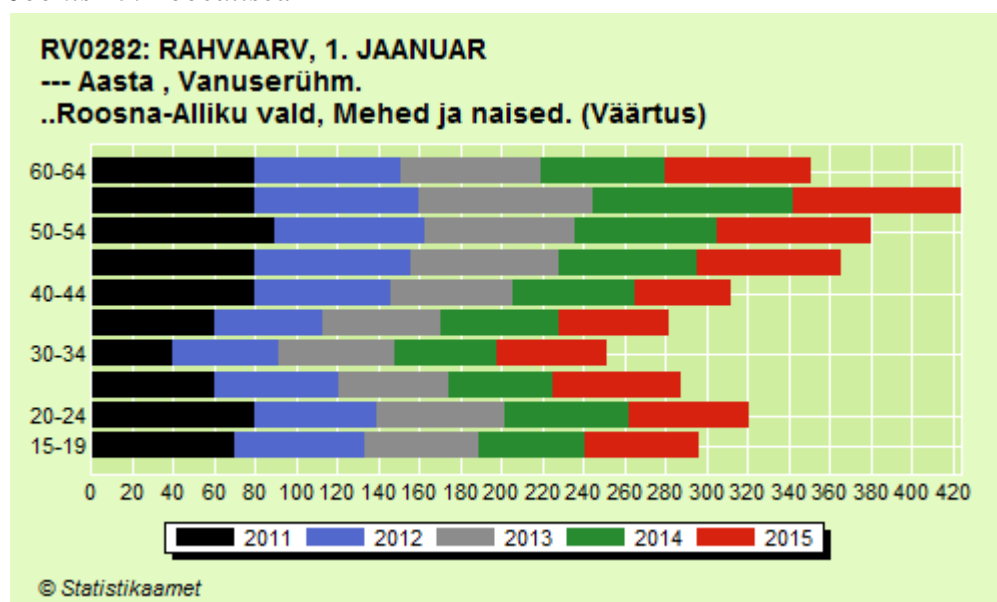
Sotsiaalse sidususe all mõistetakse ühiskonna võimet tagada iga oma liikme heaolu, millel on otsene seos tervisega – mida suurem sidusus, seda paremad tervisenäitajad. Lisaks toetab sidusust sotsiaalne turvalisus, mida iseloomustavad tööhõive, vaesus ja kihistumise näitajad.

Antud alapeatükis kirjeldatakse valla elanike situatsiooni tööturul, nende majanduslikku toimetulekut ja kaasatust kogukonna ellu. Võrdsete võimaluste loomine hariduse, eluaseme, töö ning tervise ja tervishoiuteenuste osas, olenemata soost, rahvusest ja sotsiaalsest positsioonist, on eelduseks Eesti elanike tervise ja elukvaliteedi jätkuvale paranemisele.

3.3.1 Tööturu situatsioon

Roosna-Alliku valla elanike arv on 01.01.2015 aasta seisuga 978, millest tööealise keskkonna moodustavad 575 inimest. Vanuseliselt on enim tööealisi vanuses 50-54 ja 55-59.

Joonis 15: Tööealised

3.3.1.1 Keskmise brutopalk

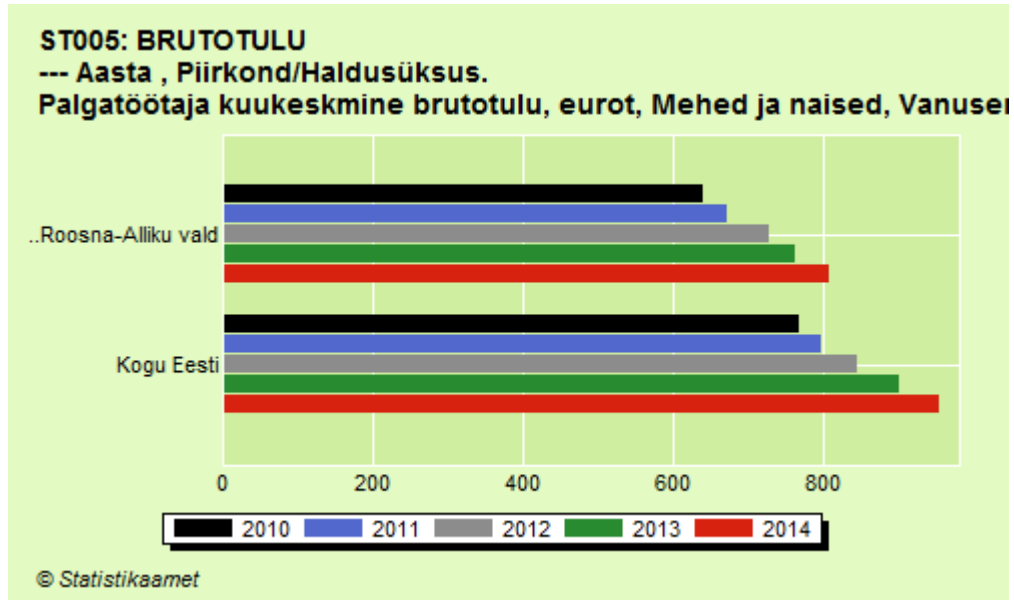
Tabel 2: Keskmise brutopalk

	2010	2011	2012	2013	2014
Roosna-Alliku vald	639,15	671,33	727,39	760,7	807,68
Järvamaa	679,88	713,59	761,18	817,22	869,51
Eesti	766,78	797,65	844,44	900,11	954,02

Allikas: Statistikaamet

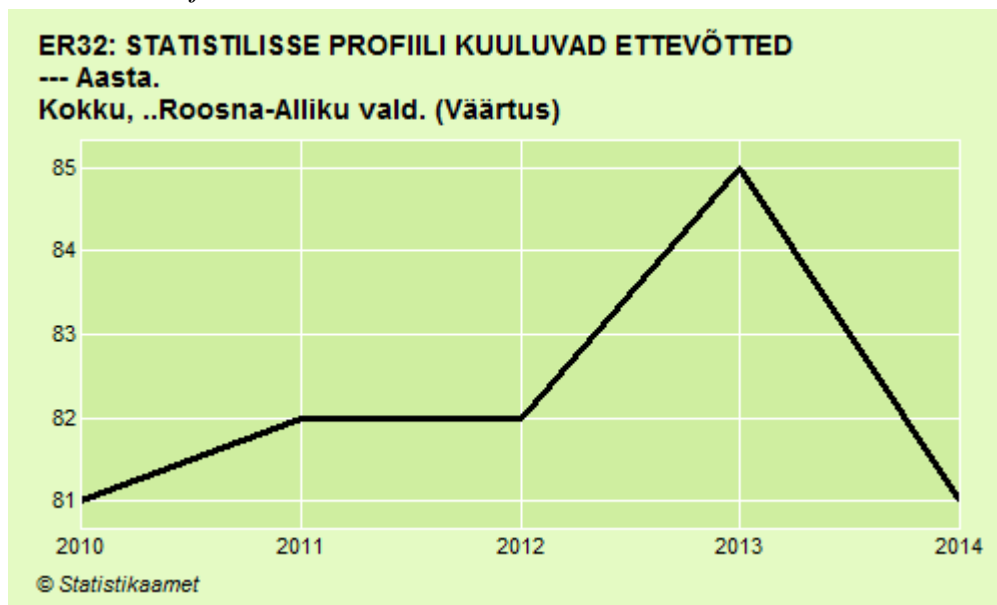
Valla elanike keskmine brutopalk on olnud viimastel aastatel madalam nii Eesti keskmisest kui ka Järvamaa brutopalgast. Paljud valla elanikud käivad tööl kaugemal (Paldisk, Tallinnas, jm) ja päris arvestatav hulk neist ka välismaal.

Joonis 16: Valla elanike keskmine brutopalk võrreldes Eesti riigi keskmisega

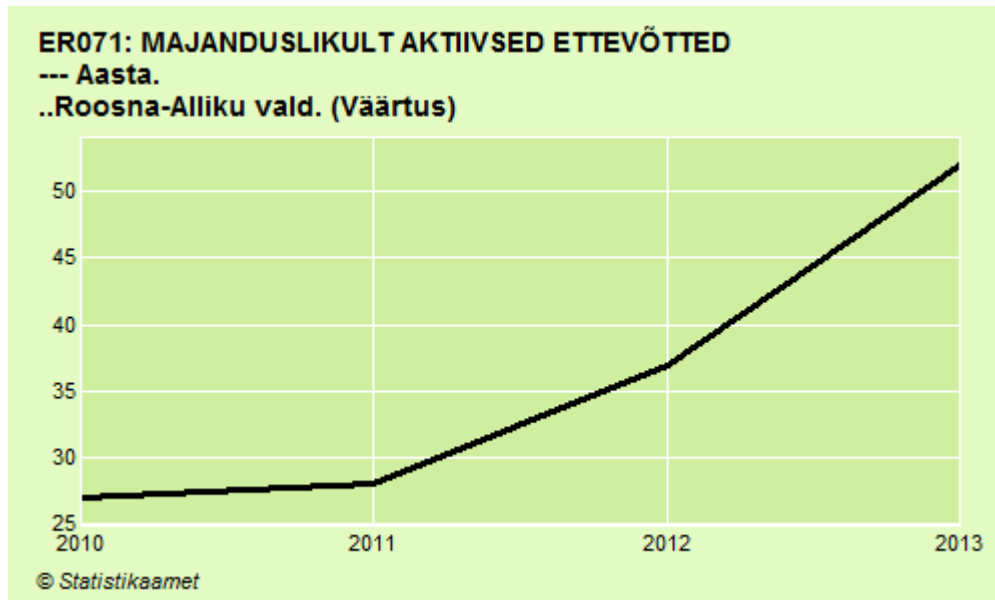
3.3.1.2 Majanduslikult aktiivsed ettevõtted

Joonis 17: Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted

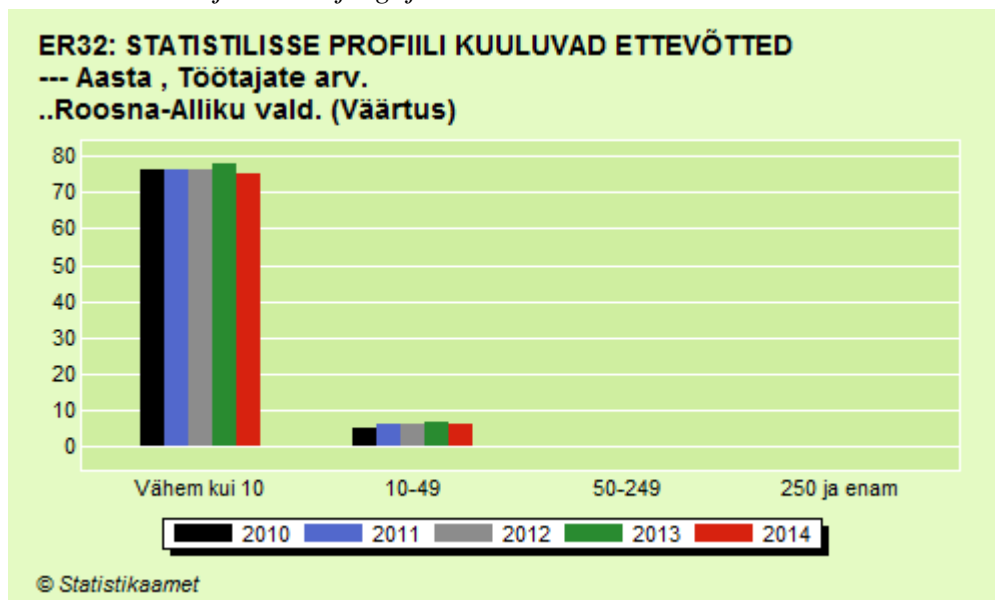

Joonis 17 kirjeldab potentsiaalsete töökohtade olemasolu Roosna-Alliku vallas. Ettevõtete arvu kasv näitab, et omavalitsuses on ettevõtluse arenguks piisavalt perspektiivi. Aastate jooksul on ettevõtete arv jäänud 80 – 85 vahele ilma suuremate muudatusteta.

Joonis 18: Majanduslikult aktiivsed üksused vallas

Joonis 19: töötajate arvu järgi jaotatud ettevõtted

Ettevõtete arv piirkonnas on viimaste aastate jooksul langenud. Peamised tööandjad on vallas väikeettevõtted – kuni kümne töötajaga üksused (2014 aastal 75 ettevõtet). 10 – 49 töötajaga ettevõtted oli 2014.a. 6 ning suuremaid kui 50 töötajaga üksusi vallas ei ole. Majanduslikult aktiivsete ettevõtete osakaal on aastatega kasvanud ja arenenud (Joonis ...). Võrreldes 2010. aastaga, kui ettevõtteid oli 27, on tõus olnud kahekordne, kuna aastaks 2013 oli ettevõtteid juba 52. Ettevõtlusaktiivsuse poolest on vald Eesti keskmisel tasemel.

Suurim tööandja on Rebruk Farm OÜ, kes tegeleb piimakarjakasvatuse ja põllumajandusega. Samast valdkonnast on veel ka väiksemaid tegijaid: Tõnu Lass ja mahepõllumees Marko Alev, kes alustas ka ettevõtlust Mahetooted OÜ maheviljakasvatuse näol. Vähesemal määral tegelevad loomakasvatuse ja põllu harimisega veel mitmed talunikud. Metsatööstusega tegeleb hetkel üks ettevõtte - Aru Metsagrupp OÜ.

Ettevõtlus on olnud aastaid Roosna-Alliku vallas üsna stabiilne. Endiselt tegelevad AS Stik ja AS Nõlvak ja Ko autoremondi, -hoolduse ning -lammutusega. Maasturite remondiga ja Roosna-Alliku valla terviseprofiil ja tegevuskava 2015-2018

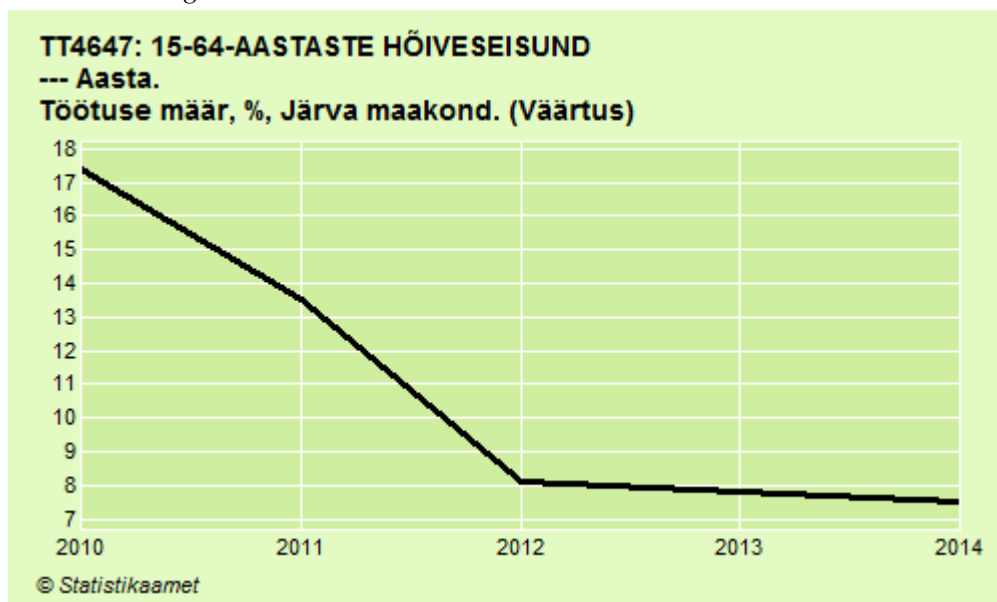
hooldusega tegeleb Maasturid OÜ. Käigukaste parandab Käigukastid OÜ. 85 Tootmispiirkonnas on suurimateks AS Prelvex turbatsehh, R.A.Metallitööd, Veoki Pealisehituse OÜ, Vesi & Õhk OÜ ja Stik-Elekter AS.

Ehituse alal on väiksemaid tegijaid nagu OÜ Mirde Ehitus ja Allikjärve Ehitus OÜ. Mesindusega tegelevaid väikeettevõtteid on meil tänaseks kaks – OÜ Remliku Mesindus ja E-Mesilane OÜ.

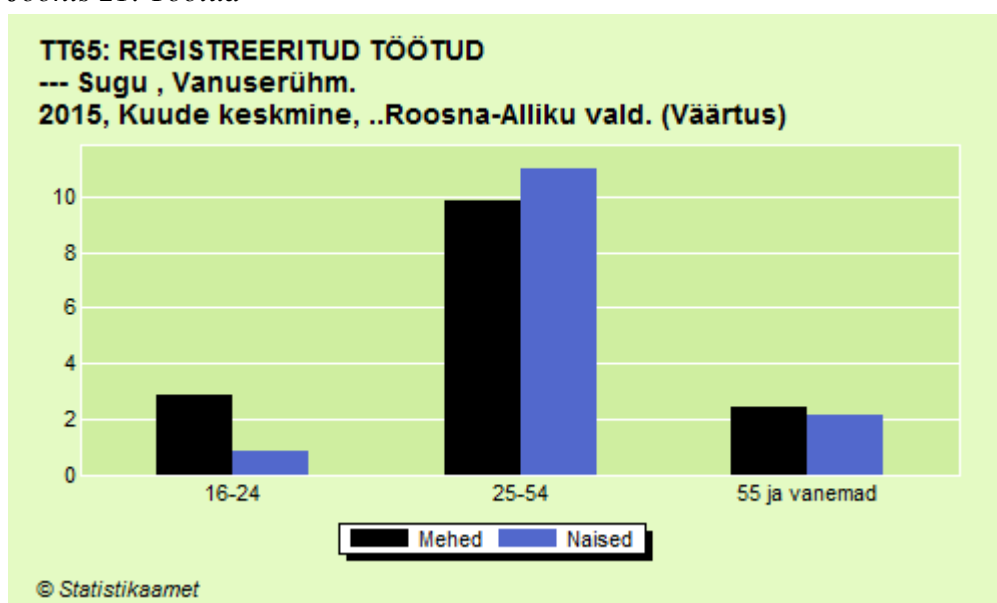
3.3.1.3 Töehõive

Töötus on üks olulistest terviseriskidest, millest lähtuvalt on omavalitsusel võimalus planeerida ja käivitada eriprogramme töötusega kaasnevate sotsiaal- ja terviseriskide maandamiseks (näiteks erinevad kursused, nõustamisteenused, koolitused, töökohtade loomine, tervisteenuste tagamine tervisekindlustuseta isikutele).

Joonis 20: Registreeritud töötuse määr Järvamaal

Joonis 21: Töötud

Tabel 3: Töötud 2014 aastal Järvamaal ja Roosna-Alliku vallas

	31.01.	28.02.	31.03.	30.04.	31.05.	30.06.	31.07.	31.08.	30.09.	31.10.	30.11.	31.12.
JÄRVA MAAKOND	978	970	941	871	757	698	660	645	645	673	687	713
Roosna- Alliku vald	35	29	31	26	20	19	11	11	16	27	31	36

Allikas: Töötukassa statistika

Töötute arv on maakonnaga võrreldes samasuguses tendentsis, kus suve jooksul jääb töötuid vähemaks ning aasta alguses ning lõpus on nende sagedus suurem (tabel 3). Joonis 20 näitab, et registreeritud töötusemäär maakonnas langeb iga aastaga, mis on positiivne.

3.3.2 Toimetulek

3.3.2.1 Toimetulekutoetused

Ravikindlustusega hõlmatud inimeste arvu kohta valdade lõikes statistilised andmed puuduvad. Perearstide andmetel on kindlustamata inimeste arv nende nimistus olevatest inimestest tegelikult veelgi suurem, umbes 10%. Kindlustamata inimeste arv on üllatav, kuna kõik Töötukassas töötuna või tööotsijana arvel olevad inimesed saavad tervisekindlustuse.

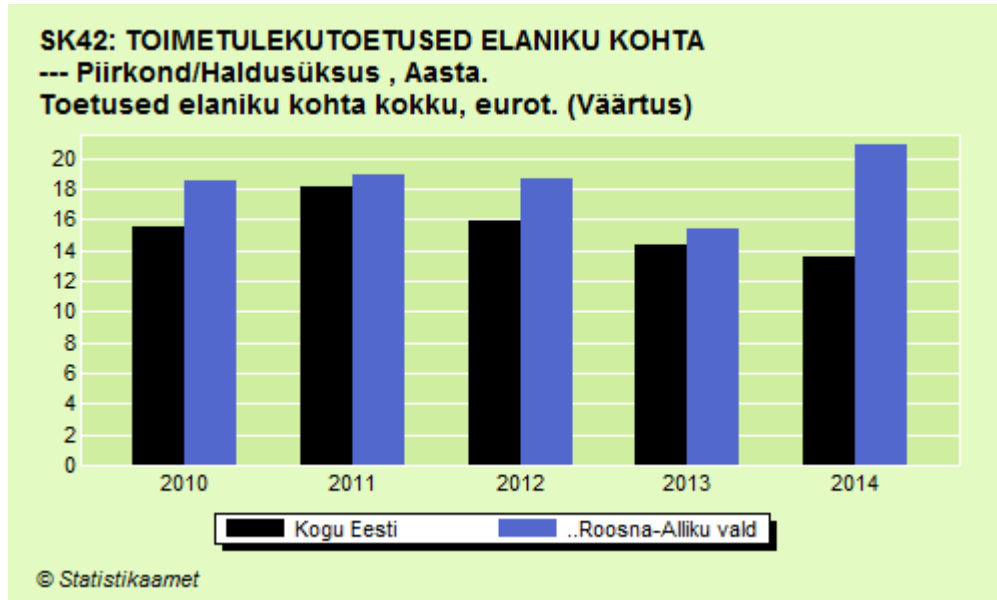
Riiklikku statistikat töövõimeliste puudega inimeste kohta kohalike omavalitsuste lõikes ei peeta. Perearstide andmetel on kindlustamata inimeste arv nende nimistus olevatest inimestest tegelikult veelgi suurem, umbes 10%. Kindlustamata inimeste arv on üllatav, kuna kõik Töötukassas töötuna või tööotsijana arvel olevad inimesed saavad tervisekindlustuse.

Samal ajal on vallas 72 puudega inimest. Vald väljastab liikumispuudega inimestele parkimiskaarte (kehtivaid 15) ja puudega inimestele abivahendi kaarte, mille alusel saavad puudega inimesed osta soodustingimustel abivahendeid. Vallavalitsus maksab vähekindlustatud puudega inimestele või peredele toimetulekut soodustavaid toetusi, võimaldab transpordi- ja pesupesemiseteenust. Hooldajad on määratud puudega inimesele ja neile makstakse hooldajatoetust (Roosna-Alliku VV).

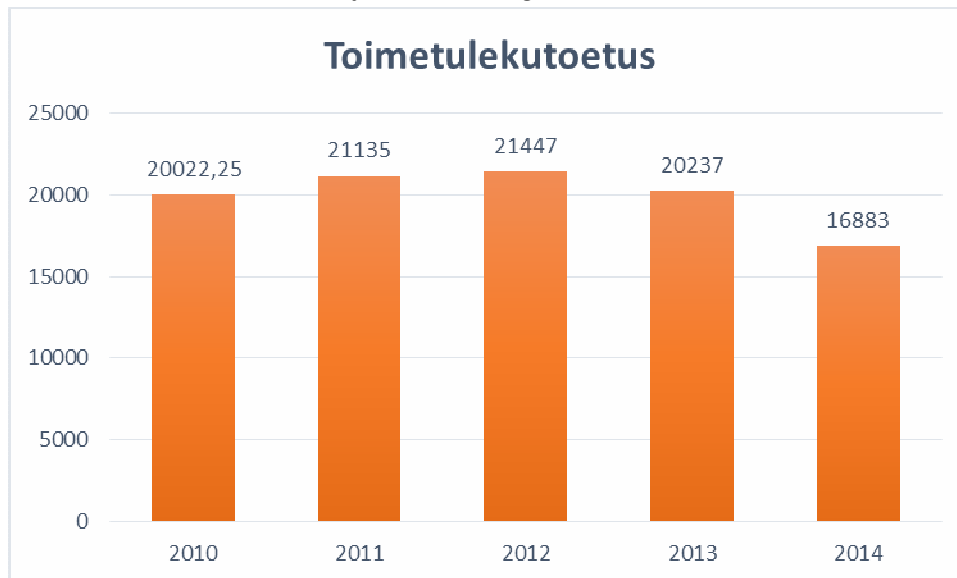
Toimetulekutoetus on riigipoolne abi puudusekannatajatele. Toimetulekutoetust määratakse ja makstakse "Sotsiaalhoolekande seadusega" kehtestatud ulatuses, tingimustel ja korras riigieelarvest vallaelarvesse laekunud vahenditest.

Toimetulekutoetust saab vallas 15 – 20 inimest. Rahuldatud taotluste arv on aasta aastalt suurenenud, samas kui Eesti keskmine on pidevalt langenud. See tähendab, et kohalik omavalitsus on hakanud pöörama suuremat tähelepanu abivajavatele isikutele.

Joonis 22. Toimetulekutoetuse maksmine elaniku kohta võrdluses Eesti keskmisega

Joonis 23: Toimetuleku väljamaksete kogusummad

3.3.3 Sotsiaaltoetused

Vallas on ka palju pensionäre sh töövõimetuspensionäre, kelle pension katab nende esmavajadused ja seetõttu on toimetulekutoetust võimalik taotleda neil inimestel, kellel puuduvad igasugused sissetulekud. Enamasti on need üksi elavad töötud või mõlema vanemaga töötud perekonnad. Vallavalitsus on varasemalt pakkunud töötutele võimalust teha üldkasulikke töid isiklikele toimetulekule suunatud rehabilitatsiooniprogrammi raames või projektide alusel koostöös Töötukassaga.

Toimetulekutoetuse maksmise piirmäär on tegelikult toimetulekuks väga madal (90 €) mistõttu vald maksab oma elanikele mitmeid lisatoetusi. Roosna-Alliku vallad maksab vallaelarvest sotsiaaltoetusi „Sotsiaaltoetuste maksmise korra“ alusel. Toetused jagunevad järgmiselt:

Roosna-Alliku valla eelarvest makstavad toetused on:

- 1) perekonna sissetulekust mittesõltuvad toetused;
- 2) perekonna sissetulekust sõltuvad toetused.

Perekonna sissetulekust mittesõltuvad toetused on:

- 1) sünnitoetus;
- 2) matusetootus;
- 3) kooliminekoetus;
- 4) huvitegevuses osalemise õppe- või ringitasu toetus;
- 5) laste ja eakate ning puudega isikute jõulupakid.

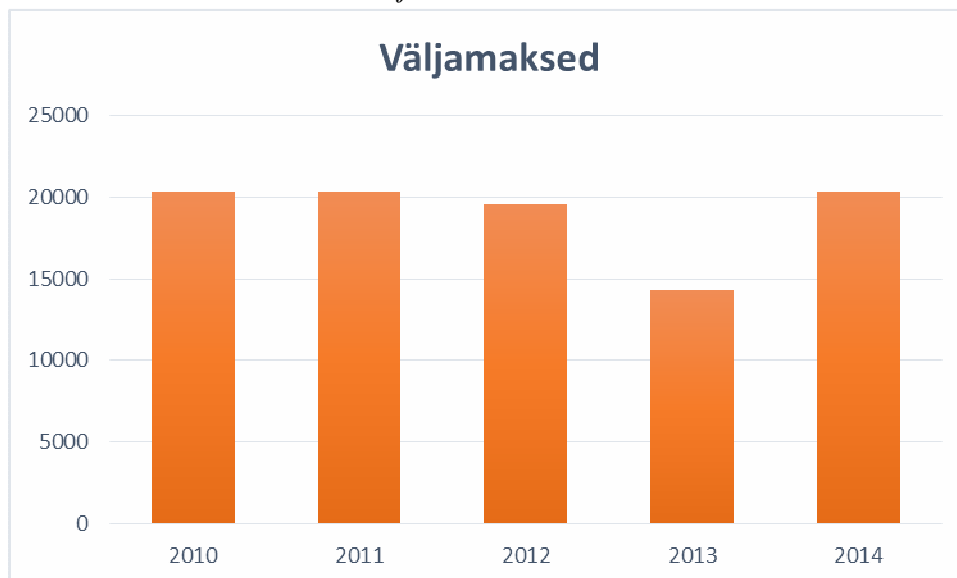
Perekonna sissetulekust sõltuvad toetused on:

- 1) ühekordne sotsiaaltoetus;
- 2) vältimatu sotsiaalabi toetus.
- 3) hoolekandeteenustel oleva isiku toetus.

Perekonna sissetulekust sõltuvate toetuste korral võetakse toetuse määramisel aluseks vallas kehtestatud vähekindlustatud pere sissetuleku piir, milleks on neto alampalk ning analüüsitakse pere või isiku toimetulekuvõimet.

Vallas praktiseeritakse ka materiaalse abi osutamist, mida eelistatakse anda isikutele, kel on probleeme toetuse sihipärase kasutamisega. Materiaalse abi osutamiseks määratakse isikule vajadusi arvestav toetus, mille eest ostetakse vajalikud toiduained, või kaubad ja teenused. Materiaalse abi osutamine kindlustab isikule tema vajadusi arvestava abi ja toetuse sihipärase kasutamise.

Joonis 24: Sotsiaaltoetuste väljamaksed

Andmed: KOV

3.3.4 Sotsiaalteenused

- Iseseisvate toimetulekule suunatud rehabilitatsiooni programm. Programmi eesmärk on aktiveerida töötuid ja tööturult tõrjutuid sinna tagasi pöörduma ning hoolitseda, et pikaajalised töötud ei jääks ühiskonnaelust kõrvale;
- Sotsiaalsetesse riskigruppidesse kuuluvate isikute transporditeenus;
- Sotsiaaleluruumide üürile andmine;
- Sotsiaalsetesse riskigruppidesse kuuluvate isikute pesupesemisteenus;
- Koduhooldusteenus;
- Puuetega inimestele antakse välja parkimiskaarte ning perearsti tõendite alusel isikliku abivahendi kaarte abivahendite soodustingimustel soetamiseks;
- Osutatakse sotsiaalset nõustamisteenust, et abistada isikuid ja perekondi parema toimetuleku suunas. Isikutele ja perekondadele antakse teavet tema sotsiaalsetest õigustest ja abistamine konkreetsete probleemide lahendamisel.

Sotsiaalteenuste tarbijaid on vallas üsna palju, sest puuetega inimeste ja eakate osakaal elanikkonnast on suur. Hooldekoduteenust ostetakse erinevatelt hooldekodudelt, kus parajasti kohti on.

2015.a viibib valla osaliselt rahastatavatel teenustel Koeru hooldekodus 3 inimest, Ahula Sotsiaalses Varjupaigas 1 inimene ja väljaspool maakonda 2 inimest. Kokku viibib hooldusteenusel 6 inimest. See teenuseliik on vallale kõige kulukam. Aastas kulub sellele keskmiselt 6000 €. Kuna valla rahvastik pidevalt vananeb, võib tulevikus prognoosida antud kulude kasvu. Peale väga eakate inimeste on potentsiaalseteks valla poolt toetatava hooldekoduteenuse tarbijateks ka alkoholiprobleemidega üksikud mehed ja naised, kes ise enam enda eluga hakkama ei saa. (Roosna-Alliku VV).

Sotsiaalkortereid on vallal 4, mis on antud abivajajatele kasutamiseks tubade kaupa. Munitsipaalkortereid on 2010. aasta seisuga Roosna-Alliku alevikus 2, Viisu külas 2 ja Vedruka külas 4.

3.3.5 Tervishoiuteenused ja nende kättesaadavus

Roosna-Alliku alevikus asub 2002. aasta sügisest osadest vanadest lasteaiaruumidest välja ehitatud perearstikeskus (Nooruse 3). Perearstikeskus vastab nõuetele. Vallas töötab üks perearst. Perearsti nimistu on vähearvuline, mistõttu on perearsti praksise haigekassa poolne alarahastamine.

Eriarstiabi on kättesaadav 18 km kaugusel asuvas AS Järvamaa Haiglas, või hooldushaigla teenus SA Koeru Hooldekeskuses 24 km kaugusel.

Tervislikku eluviisi toetavad üritused maakonnas:

- Südame - ja veresoonehaiguste ennetamine
Sihtrühm – lasteaialapsed kuni pensioniealised (Koostööpartner Tervise Arengu Instituut)
- Traumade vältimine Järva maakonnas.
Sihtrühm – lasteaialapsed kuni pensioniealised (Koostööpartner Eesti Haigekassa)
- Südamenädala korraldamine
- Tervisliku liikumise etapiüritused igakuiselt

- Maakondlikud jooksuvõistlused
- Järva mängud

Vald toetab rahaliselt maakondlikke reuma ja diabeetikute seltside tegevust ning üritusi.

3.3.6 Kaasatus kogukonna tegevustesse

Viimase kümnekonna aasta jooksul on tekkinud mitmeid seltse ja mittetulundusühinguid, kuhu kuuluvad kohalikud inimesed, kes soovivad aidata kaasa küla seltsielu elavdamisele ja koostevõrgu, kogukonna ajaloo jäädvustamisele ja kultuuripärandi hoidmisele, heakorratööde ning muudele tegemisele. Seltsid organiseerivad kohalikke üritusi, võistlusi, talgud ja otsivad võimalusi külaelu edasiseks arenguks. Nad kirjutavad projekte investeringuteks ja mitmesuguste tegevuste finantseerimiseks. Tänu seltsi aktiivsetele inimestele ja vallavalitsuse koostööle on rajatud ja tööle rakendatud Oeti, Valasti ja Kaaruka külamajad. Koostöös Allikjärve Külaseltsiga rajati Roosna-Alliku tehisjärve äärde ujumiskoht koos loodusõppeklassiga ning parkla. Lisaks on järve äärde rajatud üks trenaažoor, võrkpalliplats, grillimiskohad ja muud vajalikud virgestus ja puhkealale vajalikud tarbed.

Viisu külaselts eestvedamisel on Viisu park saanud täiesti uue näo. Park on täiesti uuendatud – sinna on istutatud uusi puid ja taimi, rajatud on laululava ja lõkkeplats, valgustus ning kõnniteed. Viisu külla on rajatud Kurepesa virgestus ja puhkeala. Küla elanikud on koostanud arengukava pikemaajaliste plaanide ja investeringute tarbeks. Külas on rajatud lisaks veel mänguväljakuid ja palliplatse.

Suurimaks takistuseks projektide kirjutamisel on praeguses majanduslanguse situatsioonis omaosaluse puudumine, milleks on tavaliselt 10 % projekti maksumusest.

Roosna-Alliku vallas on registreeritud seisuga 31.08.2015 viis külaseltsi, mis tegutsevad üle valla erinevates küla piirkondades.

Üheks pikemaajalisemalt tegutsevaks on eakateklubi „Hämarik“. Klubil on väljakujunenud traditsioonid ja tegevused. Klubi liidab kogu valla aktiivseid eakaid inimesi.

2007. aastal võeti vallavolikogus (määrus nr 1, 28.01.2010) vastu „Mittetulundustegevuseks toetuste andmise kord“, mille alusel makstakse mittetulundusühingutele tegevustoetust, projektide kaasrahastamistoetust, vms. Tegevustoetust võib anda Roosna-Alliku valla külaele, kus elanikud on moodustanud mittetulundusühingu (külaseltsi), mille peamine põhikirjaline eesmärk on aleviku või küla elu edendamine ja külaaktiivi koondamine.

Tegevustoetuse suuruse külaseltsile jooksuaks kalendriaastaks määrab Roosna-Alliku Vallavalitsus volikogu komisjoni ettepanekul.

Peale tegevustoetuse võivad seltsid taotleda komisjonide ettepanekul toetusi erinevate ürituste läbiviimiseks ja projektide rahastamiseks. Toetuste suurused olenevad eelarve võimalustest (Roosna-Alliku VV).

Kuigi viimaste aastate jooksul on igas kandis oma külaselts loodud ja külaliikumine mõneti aktiveerinud, võiks selles osalejate arv siiski suurem olla. Vahest on probleem ka selles, et seltsid on alles noored ja puuduvad kogemused, kuidas elanikke oma tegevustesse kaasa haarata ja millega neid motiveerida ise oma elukeskkonna paremaks muutmisesse aega/ressursse panustama.

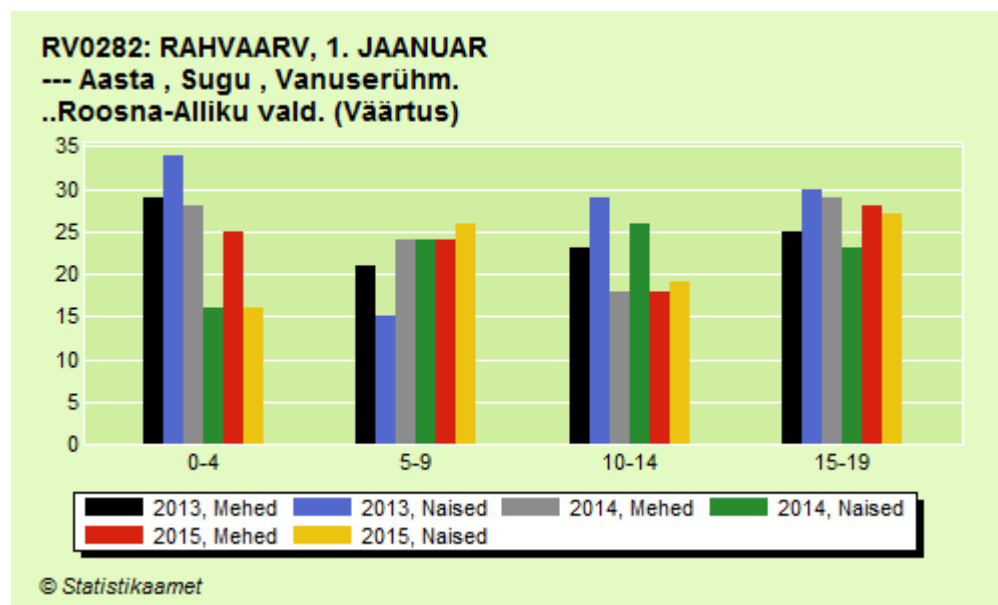
MTÜ' sid on Roosna-Alliku vallas ligikaudu 15, kes kõik tegelevad erinevast valdkonnast pärit teemadega. MTÜ-de osakaalu rahva- ja mainekujundusürituste korraldamisel on oluliselt tõstnud erinevate fondide ja programmide rahastamisvõimalused, mida pakutakse just mittetulundussfääri tasandile. Roosna-Alliku vallas on kokku 5 külaseltsi (MTÜ-d): Kaaruka Külaselts – hõlmab Kaaruka, Esna, Kodasema külasid; Valasti külaselts – hõlmab Valasti küla; Oeti Külaselts – hõlmab Oeti ja Kihme külasid; MTÜ Allikaveed - hõlmab Roosna-Alliku alevikku ja Allikjärve küla; Viisu Külaselts – hõlmab Viisu, Vedruka, Koordi ja Kirisaare külasid. Naabrivalve piirkondi on 2015 aasta alguse seisuga kolm – Viisu, Kaaruka ja Allikjärve.

MTÜ Roosna-Alliku Mõisa tegevuse peaesmärgiks on mõiskultuuri propageerimine, toitlustus- ja turismiteenuse osutamine, ürituste korraldamine, jne. Roosna-Alliku vald andis lepinguga MTÜ Roosna-Alliku Mõisale 2010.a. üle koolitoiduteenuse osutamise.

MTÜ on tegutsenud tulemuslikult alates 2004.a. kooli töötajate initsiatiivil. Tänu ühingu tegevusele on nende aastate vältel mõisas toimunud mitmesuguseid üritusi ning tehtud investeeringuid.

3.4 Laste ja noorte turvaline ning tervislik areng

Joonis 25: Alaealiste arv vanuse lõikes

Seisuga 01.01. 2015 on Roosna-Alliku vallas alla 19. aastaseid lapsi 173 (31 last on vanuses 0-4; 50 vanuses 5-9; 37 vanuses 10-14 ja 55 last vanuses 15-19). Sündide arvu vähenemise (Joonis 5) tõttu ei ole oodata laste arvu suurt tõusu.

Roosna-Alliku vallas on üks põhikool asukohaga Roosna-Allikul ja kaks lasteaeda asukohaga Roosna-Allikul ja Viisus.

Tabel 4: Laste arv Roosna-Alliku valla lasteaedades ja koolis

Haridusasutus	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Roosna-Alliku	38	36	38	36	38	38
Lasteaed „Hellik“						
Viisu Lasteaed	15	13	15	15	18	16

Roosna-Alliku Põhikool	83	83	76	71	69	77
------------------------	----	----	----	----	----	----

Allikas: KOV

Tabel 5. Õpilaste prognoos /seisuga 10.11.2009/ õppeaastani 2014/15

Õppeaasta	Õpilaste arv 1. klassi	Õpilaste arv kokku
2009/10	7	83
2010/11	11	85
2011/12	9	83
2012/13	8	81
2013/14	11	85
2014/15	20	97

Allikas: Roosna-Alliku Põhikooli arengukava 2010-2015

Koolis õppis 2015.a septembrikuu seisuga 77 õpilast.

Roosna-Alliku Põhikoolis on 9 klassikomplekti. Keskmine õpilaste arv klassis 9. Õpilaste arv on viie aasta jooksul vähenenud 6 õpilase võrra /2010/11. õa 83 õpilast/. Viimase viie aastal on õpilaste arv püsinud suhteliselt stabiilne. Kooli õpilaste koguarvu vähenemine on tingitud sündimuse vähenemisest 1990ndate aastate keskel.

Esimesse klassi tulijate arv on viimastel aastatel püsinud stabiilselt 8 – 10 õpilast. 2015/2016 õppeaastal astus aga esimesse klassi 19 õpilast, mis on esimene kord nii suur arv peale 1997/1998 õppeaastal kooli tulnutest.

Kool on jätkusuutlik. Seda soodustavad kooli asukoht, head õppimise tingimused, paranenud sportimise ja vaba aja sisustamise võimalused.

3.4.1 Roosna-Alliku põhikooli õpikeskkond ja selle parendamine

Kooli õppe- ja üldotstarbelised ruumid, territoorium vastavad PGS tervisekaitse nõuetele, on tagatud soodsad töötingimused ja turvalisus.

Õppe- ja kasvatustegevuseks kasutatakse 1786. aastal valminud mõisahoonet, mis on varaklassitsistliku arhitektuuri stiili paremaid esindajaid Eestimaal. Mõisahoonet on muinsuskaitse all, mistõttu on vajanud hoolikat restaureerimist. Restaureeritud on 1/3 siseruumidest. Õppetöökasutusele olevates ruumides /õppekööök, tütarlaste käsitöö ruumid, kunsti- ja inglise keele klass/ on teostatud remonttöid ning õppeklassis välja vahetatud ka mööbel. Sammassaal, trepikoda, sinine jalutussaal, Roosa saal ja Sinine salong on renoveeritud. Köögitehnika on kaasajastatud. Korras on tõsteruumi juurde kuuluvad riietusruumid.

1969. aastal valmis õppekorpus, kus asub praegu 8 klassiruumi, med töötaja kabinet, majandusjuhataja kabinet, tualettruumid. 7 ainekabinetti on remonditud ja koolimööbel uuendatud. 2010. aastal valmis tehisejärve õppeklass välitundide läbiviimiseks.

Poiste tööõpetuse tundide läbiviimiseks on kasutusel neli ruumi valitsejamajas. Ruumid on rahuldava sisseseadega, masinad ja tööriistad komplekteeritud vastavalt võimalustele ainekava täitmiseks. Hoone on saanud uue katuse, kuid vajab edaspidi restaureerimistööde

jätkamist. Poiste tööõpetuseklassis puudub õpilastel käte pesemise ja tualeti kasutamise võimalus. Kaasajastamist vajavad masinad ja tööriistad. Poolele majale puudub rakendus.

Koolis on 2014. aastal uuendatud IT vahendeid, igasse klassiruumi paigaldatud projektor. Kogu koolis vahetati välja kõik istetoolid. Lihviti ja õlitati esindussaalide põrandad ja trepid. 2015 aastal renoveeriti söögisaalid. Vahetati välja muusikaklassi ja teabetoa valgustus- nüüd vastab kogu kooli valgustus esitatud nõuetele. Teabetuppa soetati uus televiisor. Õpilaste kasutuses 20 uut tahvelarvutit.

Kehalise kasvatusena täitmiseks kasutatakse kohaliku rahvamaja sporditegevuseks kohandatud saali. Välitundide läbiviimiseks on mini- spordiväljak /jalg-, võrk-, korvpalli ja tennise mängimiseks/, liivavõrkpalliväljak, 60m jooksurada ning kaugushüppepaik, 240m ringrada ja jalgpalliväljak. Lisavõimalusena on kasutusel mõisahoones tõsteruum. 2. klassi ujumise algõpetuse läbiviimiseks kasutatakse Paide Tervisekeskuse ujulat.

Mõisaaegne meierei on kooli kasutuses traktorikuurina. Vajalik leida lisavõimalusi hoone kasutuseks. Meierei kasutuselevõtmiseks on üheks parimaks võimaluseks rajada majja Roosna-Alliku huvikoda, kus leiavad rakendust kõik vanusegrupid. Päeval võib hoone olla kasutuses sotsiaalsete erivajadustega inimestele ja eakatele ning õhtusel ajal noortele (näiteks: noortekoda; sotsiaal- ja nõustamiskoda ning õpikoda, jne). Kõik kokku moodustab Roosna-Alliku huvikoja.

Õppekorpus tuleb jätkata remonti. Projektijärgselt paigaldada kooliraadiosüsteem, renoveerida keskküttesüsteem, teostada remont tualettruumides, vahetada välja garderoobimööbel.

Tervisliku liikumiseks ja sportimiseks on kooli kasutada:

- 240m ringrajaga staadion ja mõisapark
- kergejõustiku harjutuspaigad
- liivavõrkpalliväljak
- mini-spordiväljak /korv-, jalg- ja võrkpall, tennis/
- Kaltenbrunni allikate matkarada
- tehiskõrve õppeklass

3.4.2 Viisu lasteaia õpikeskkonna parandamine

Viisu lasteaed tegutseb 1966 – 1967.a., tüüpprojekti järgi ehitatud lasteaiahoones, mis on mõeldud 40-le lapsele.

Lasteaiamööbel ja väljanägemine on olnud samasugune maja algusaegadest saati. 2014. aasta sügiseks sai Viisu lasteaed uue kuue projektiga „Viisu lasteaia siseruumide osaline renoveerimine“, mida toetas EAS. Alates sellest ajast on lasteaias olemas põrandaküte, uus ja lapsesõbralik mööbel, kaasaegsete viimistlusvahenditega tehtud tualettruumid ning igale lapsele oma kapp. Katuse, akende ja uste vahetus on oluliselt kaunimaks muutnud maja välisilme. Kivisöega kütmine on asendatud loodussõbraliku vedelküttega, mille tulemusena on ruumid soojad. Lasteaia hoonesse on paigaldatud ATS süsteem. Välisfassaad vajab soojustamist.

Huvitegevuse suunamiseks ja vaba aja sisustamiseks on tarvilik täiendada laste muusikariistu ja kaasaegseid mänguasju ning õppevahendeid. Lasteaias on kaks klaverit, teler, arvuti ja

internetiühendus. Rühma õpetajate töö efektiivsemaks muutmiseks on olemas ka tööarvuti kasutamise võimalus.

3.4.3 Roosna-Alliku lasteaed „Hellik“ õpikeskkonna parandamine

Roosna-Alliku lasteaed „Hellik“ tegutseb aastast 1964. 1988 ehitati valmis uus osa, kus avati kaks rühma. Ka praegu on lasteaed kahe rühmaline.

2011.a. sai lasteaed Caparoli projekti raames rühmaruumides ja saalis värviuunduse, renoveeriti köögi ja saali põrand ning valmis ujula ja üldkoridori ripplagi. Remonditud said ka alumised toad ja saunaruumid.

2012.a. kevadel paigaldati regionaalsete investeerigutoetuste andmise programmi toel uus piirdeaed, vahetati välja amortiseerunud õuemänguvahendid ja võeti maha õuealal valgust varjavad puud. Samuti laiendati lasteaia ees olevat sõiduteed, et oleks võimalik paremini parkida ja lastel ohutum.

Eelmisel aastal ehitati juurde töötajatele uus tualettruum. paigaldati nõuetele vastavad trepikäsi puud kahele poole treppi.

Sel aastal lõpetati köögi täielik renoveerimine, uuendati köögiinventar vastavalt vajadusele, varem oli pandud uus põrand, remonditud lagi ja uuendatud valgustus.

Ühel rühmal on uued kolmekohalised voodid, mis võimaldavad lastele rohkem mänguruumi, aegamööda vahetame välja ka teise rühma voodid.

Järgmisel aastal peab remontima rühmaruumide põrandad, samuti vajab remonti ka basseiniruumi põrand.

Vajalik on laste pesuruumide ja nõudepesuruumide remont, maja välisfassaadi renoveerimine ja soojustamine, uuendada mängunurgad ja muretseda rühma uusi riuleid. Magamistubadesse tuleb paigaldada rulood.

Lasteaial on koostöö Järvamaa Rajaleidja Keskusega, lasteaeda on külastanud nii logopeed kui ka psühholoog, kuid vajalik oleks inimene kohapeal. Lasteaias töötab projektipõhiselt tugiisik, kes abistab erivajadustega lapsi.

3.4.4 Koolikohustuse täitmine

Koolikohustuse täitmisega on probleeme olnud väga üksikute õpilastega aastas.

Alaealiste Komisjonis on käinud mõned väga üksikud õpilased ja see mõjutusvahend on meie valla noorte hulgas erandlik. Reeglina on need olnud 6.- 8. klassi poisid. Lahendused on laste puhul olnud erinevad. 2014/2015 õppeaastal esines probleeme ühe lapsega, kes otsustas jätkata õhtukoolis.

3.4.5 Noorte vaba aeg ja võimalused

Vallas töötab noortetuba nii Roosna-Alliku alevikus kui ka Viisu külas, kuhu saavad lapsed ja noored võivad õhtusel ajal koguneda. Noortetubades saab mängida lauamänge, kasutada arvuteid ning x-box'i, vaadata filme ja lihtsalt üheskoos aega veeta.

Lastel on võimalik tasuta osaleda kooli juures töötavates huvi- ja spordiringides. Vald toetab 50% osalustasu maksmisega tasulistes huvikoolides käivaid lapsi.

Kuna suurem osa lapsi käib koolis koolibussiga, siis on peamiseks ohuks liikluseeskirjade järgimine bussi oodates ja bussist väljudes. Koolis pööratakse suurt tähelepanu liikluskasvatusele, igal kevadel on õpilastel võimalik taotleda jalgratta juhitud tunnistust. Lapsevanematele tuleks aga ikka ja jälle meelde tuletada kiivrite kandmise vajalikkust.

Mänguväljak Roosna-Alliku Lasteaed „Hellik“ juures on värskena ehitatud aastal 2013. Täiendamist ja hooldamist vajab avalik laste mänguväljak Roosna-Alliku aleviku keskmes, korrusmajade vahel. Mõisparki on rajatud võrkpalli liivavõrkväljak ja minispordiväljak, mis sobib mitmesuguste pallimängude mängimiseks ning võistluste korraldamiseks.

Tervisekontrolli teostab koolis Roosna-Alliku perearstipraksise perearst põhikooli õpilastele. Lasteaias on vajadus pereõe järgi, sest käesoleval ajal on lapsevanemate vastutada, et lapsed regulaarses tervisekontrollis perearsti juures käivad. Tihiti puudub aga side lasteaias ja perearsti vahel või on seda raske saavutada ja just probleemsetes perekondades kasvavate laste puhul.

Logopeediteenust saadakse peamiselt Rajaleidja keskuselt Paides, sest logopeedi koolis ja lasteaedades ei ole, kuid teenust oleks kohapeal väga vaja. Roosna-Alliku põhikoolis pakutakse õpiabi parandusõppe näol. Sotsiaalpedagoog on põhikoolis 0.5 kohaga ning 2014/2015 õppeaastal käis kord nädalas Rajaleidja poolt suunatud logopeed ja psühholoog. Plaanis on koolile tugispetsilisti võrgustiku suurendamine läbi psühholoogi ametikoha 0.5 kohaga.

Koolitoit on kõigile põhikooli lastele tasuta, millele lisanduvad PRIA piima ja puuviljatoetuse toel igapäevane värsked puuvili ja piim. Koolitoitu rahastab Roosna-Alliku vald ja teenust osutab MTÜ Roosna-Alliku Mõis kohapeal ning sellega on lapsed ja lapsevanemad rahul.

Samuti tehakse lasteaedades toit kohapeal asuvas köögis.

Igal aastal korraldatakse õpilastele suviseid töö- ja puhkelaagreid, peamiselt projektitööna.

3.4.6 Huvitegevus ja sport

Laste huvitegevust suunavateks ja toetavateks institutsioonideks valla piirkonnas on Roosna-Alliku Põhikool, MTÜ Roosna-Alliku Spordiklubi, Roosna-Alliku ja Viisu Rahvamajad, Roosna-Alliku Vallaraamatukogu, Viisu Raamatukogu ning MTÜ Järvamaa Ratsaspordi Klubi (Koordi mõisas); MTÜ Roosna-Alliku Motoklubi.

Valla territooriumil töötab kaks **rahvamaja** Roosna-Alliku alevikus ja Viisu külas, kus töötavad mitmesugused ringid

Tabel 6. Roosna-Alliku valla rahvamajades tegutsevad ringid 2015

Rahva- või seltsimaja	Liikmete arv	Ringid
Roosna-Alliku rahvamaja	12	Memmede tantsuring
	8	Naisansambel
	6	Näitering
	12	Tervise võimlemine
	12	Naisrahvatants
	12	Vitspunutiste valmistamine
	8	Savi meisterdamise ring
	20	Aeroobika
	20	Tantsuline vastupidavus
Viisu rahvamaja	12	Võimlemine

	8	Laulmine
	5	Laste näitering
Roosna-Alliku põhikool 2014/2015 õ.a		<i>Taidlusringid:</i>
	42	Mudilaskoor
		<i>Spordiringid:</i>
	25	Pallimängud
	25	Kergejõustik
	4	Tõstmine
		<i>Aineringid:</i>
	25	Kunstiring
	25	Keskkonnasõprade ring
	35	Loovuring
	10	Käsitööring

Andmed: KOV

Viisu rahvamaja traditsioonilised üritused

- Vastlapäev
- Naistepäev
- Ansamblite laulupäev
- Emadepäev
- Jaanipäev
- Meestepäev
- I ja II advendi tähistamine
- Jõulupidu

Tähistatakse rahvakalendri tähtpäevi, naistepäeva, eakate kokkusaamisi. Perspektiivis on suvisel ajal vabaõhuürituste korraldamine seoses vabaõhulava valmimisega ning naistele aeroobika või võimlemisringi ja naiste käsitööringi tööle rakendamine.

Roosna-Alliku rahvamaja poolt pakutavad traditsioonilised üritused:

- Valla laste lauluvõistlus.
- „Südamaa” lauluvõistlus
- Lasteaedade laulu- ja tantsupidu
- Kevadlaat.
- Valla aastapäeva tähistamine.
- Perepäev (kooli ja lasteaedade baasil).
- Emadepäev.
- Isadepäev;
- Jaanipäeva tähistamine.
- Unustatud mõisate külastusmäng (MTÜ Roosna-Alliku mõis baasil).
- Mõisapäev.
- Jõulupidu.
- Kevadkontsert Roosna-Alliku mõisas.
- Jõulukontsert ja valla allasutuste jõulupidu Roosna-Alliku mõisas.

Vallas on kaks raamatukogu - Roosna-Alliku alevikus ja Viisu külas

Tabel 7: Raamatukogude külastatavus ja kasutamine

	2010	2011	2012	2013	2014
Lugejaid					
Roosna-Alliku	360	361	330	337	333
Viisu	85	88	102	113	132
Külastusi					
Roosna-Alliku	8767	8715	7389	7450	6454
Viisu	1742	2746	2191	2532	2567
Laenutusi					
Roosna-Alliku	11077	11273	11011	10470	8102
Viisu	2712	2541	2551	2479	2264

Andmed: Roosna-Alliku raamatukogude statistika

Roosna-Alliku Vallaraamatukogu üritused 2010 – 2015 :

1. Kellaviiete Roosna –Allikult pärit.(Kohtumine R. –Alliku vallast tuntud inimestega)
1. Kohtumine kirjanikuga
2. Lasteraamatupäeva tähistamine
3. Raamatu ja Roosi päev / Raamatulaat
4. Kirjandushommikud lastele, täiskasvanuile
5. Üle vallaline joonistusvõistlus
6. Projekt “Unustatud mõisad“
7. Üleriigilised raamatukogupäevad
8. Projekt Kaaruka jõulumaa (10 aastat mänginud lastele näitemängu)
9. Raamatukogutunnid lastele
10. Roosna –Alliku raamatukogu sünnipäevade tähistamine

Viisu Raamatukogu temaatilised üritused 2014:

1. Kohtumised kirjanikega
2. Raamatute ja illustratsioonide näitused
3. Kohtumised raamatukangelastega
4. Lasteakaitsepäeva ja üleriigiliste raamatukoguürituste korraldamine
5. Emakeelepäeva ja Eesti lipu päeva korraldamine
6. Eesti luule päev
7. Üritused erinevatele lugejate gruppidele.

Raamatukogud on kujunenud Roosna-Alliku vallas mitmekülgeteks info-, teabe- ning kultuuriasutusteks, kus pakutakse erinevaid teenuseid kõigis vanusegruppides inimestele. Valla raamatukogudes toimub laenus elektroonilisel teel toimib raamatukogude programm „RIKS“.

3.4.7 Spordi- ja tervisliku liikumise harrastamise võimalused

Tabel 8: Olemasolevad ja perspektiivsed spordirajatised

Spordiehitise/rajatise nimetus	Valmimis aasta	Kaugus vallamajast	Seisukord	Omanik, vastustaja
Roosna-Alliku	1989	200 meetrit	Sobilik põhikooli	Roosna-Alliku VV,

jalgpalliväljak 60x40, 60m-100m jooksurada, kaugushüppepaik, kuulitõukering, jooksuringrada 250 m			ainekava läbiviimiseks, vajab pidevat hooldamist.	MTÜ Roosna-Alliku Mõis; Roosna-Alliku Põhikool
Rahvamaja saalist kohaldatud võimla	1999	asub Roosna-Alliku rahvamajas	Tagab esmavajadused sportmängude läbiviimise tingimustele, kuid mõõduvad väikesed	Roosna-Alliku VV, rahvamaja
Roosna-Alliku mõisa pargis asuv tervisespordi rada	1989	200 meetrit	Korras, vajab pidevat hooldust	Roosna –Alliku VV, Põhikool
Välisvõrkpalli plats	2006	500 meetrit	Korras, vajab korrapärasest hooldamist	Perekond Kruusla
Roosna-Alliku lasteaia “Hellik” mänguväljak	2013	300 meetrit	Korras, vajab korrapärasest hooldamist	Roosna-Alliku Vald
Võrkpalli liivaväljak	2006	50 meetrit	Korras, vajab korrapärasest hooldamist	Roosna-Alliku Mõis MTÜ; Roosna-Alliku vald
Minispordiväljak	2010	50 meetrit	Korras, vajab korrapärasest hooldamist	Roosna-Alliku Mõis MTÜ; Roosna-Alliku vald
Väikelaste mänguväljak Ristiku 4 nurgal	2005	350 meetrit	Vajab täielikku uuendamist ja korrapärasest hooldamist	Roosna-Alliku vald
Viisu küla välisvõrk - ja korvpalliväljak	2012	12 km	Korras, vajab korrapärasest hooldamist	Viisu küla
Viisu küla terviserada pargis	1995	11 km	Rekonstrueeritud, vajab pidevat hooldamist	Viisu küla
Viisu küla väikelaste mänguväljak	2006	11,5 km	Uusehitis	Viisu küla
Viisu lasteaia mänguväljak	2013	11km	Rekonstrueeritud, vajab korrapärasest hooldamist	Roosna-Alliku vald, Viisu lasteaed
Viisu „Kurepesa virgestus ja puhkeala“	2011	10 km	Korras, vajab korrapärasest hooldamist	Viisu Külaselts
Valasti küla Väliskorv -ja võrkpalliplats	2002	5 km	Kasutamiskõlbulik, vajab korrapärasest hooldamist	Valasti külaselts
Tehisjärve äärne laste mänguväljak	2010	1, 5 km	Korras, vajab korrapärasest hooldamist	Roosna-Alliku vald, MTÜ Allikaveed
Tehisjärve äärne väliskorv-ja võrkpalliplats	2010	1, 5 km	Korras, vajab korrapärasest hooldamist	Roosna-Alliku vald, MTÜ Allikaveed

Allikas: KOV

Vallas korraldatavad peamised spordiüritused ja võistlustel osalemine:

- Valla talimängud,
- Valla noorte talimängud
- Matkamäng "Saan ise looduses hakkama"
- Kolmeetapilised rannavõrkpalliturniirid
- Lauamängude karikavõistlused
- Vendade Roobade nimelised jalgpallivõistlused
- Pentangue
- Rattarallid
- Liikumissarja etapid
- Motovõistlused

Sporditöö edendamisel vallas lähtutakse järgmistest tegevustest:

- vallelanikes tervislike eluviiside, liikumise ja sportimisharjumuse suurendamine;
- noortesporti väärtustamine ja selle rahaline toetamine;
- traditsiooniliste võistlus- ja rahvaspordiürituste toetamine ja uute võimaluste loomine;
- tervisespordi edendamine ja propageerimine;
- spordiklubi toetamine maakonnas ja vabariiklikel võistlustel;
- vallaelanike omaalgatuslike sportlike tegevuste toetamine ja arendamine;
- erinevatele sihtgruppidele ja välisklientidele sporditeenuste pakkumine, valla mainet ja ettevõtlust toetavate spordiürituste korraldamine.

Sporditöö arendamisel lähtutakse valdade vahelise koostöö põhimõtetest, kasutades ära teiste maakonna valdade spordialast oskusteavet ning trennimisvõimalusi. Aktiivselt ja teadlikult tegeleb spordiga 16% tööealisest valla rahvastikust (Roosna-Alliku VV andmed), mis on üsna vähe.

Roosna-Alliku valla eelarvest toetatakse õpilasi, kes omandavad lisaharidust huvikoolides. Selleks on välja töötatud huvikoolides õppivate õpilaste toetusskeem. Roosna-Alliku Valla arengukava 2012 – 2020. Samuti toetab kaasfinantseerijana vald MTÜ-de ja külaseltside taotlusprojekte noorte huvitegevuse suunamiseks ja investeringuteks.

3.5 Infrastruktuurid

3.5.1 Teed, tänavad

Roosna-Alliku vallas on teid ja tänavaid kokku 130 km, sellest:

- 6,9 km asfaltbetoonteid,
- 90 km kruusateid,
- 32 km pinnaseteid.

Neile lisanduvad valda läbivad riigimaanteed:

- Pärnu – Rakvere – Sõmeru,
- Roosna-Alliku – Järva - Jaani,
- Roosna-Alliku – Kodasema - Esna,
- Vodja – Viisu,
- Vodja – Esna,

- Anna – Peetri,
- Koordi ringtee.

2010.a. alustatati Paide-Rakvere maantee Mäo-Roosna-Alliku lõigu projekteerimist ja 2011.-2012.a. rekonstrueerimist. Remondi käigus muutub sõidutee asfaltkatte osa 9 meetri laiuks. Vallateede hetkeolukord on rahuldav. Pidevat remonti vajavad Roosna-Alliku aleviku tänavad ning liiklusmärgid.

Elanike jaoks oluliseks muutuseks oli see, et maantee äärde rajati ka kergliiklustee, mis jaotus kolme lõiku:

- 1) Paide vallast kuni Vodja teeni;
- 2) tehiskjärve teeotsast Roosna-Alliku bussipeatuseni A ja O kaupluse poolset küljel;
- 3) bussipeatuse juures ületab kergliiklustee maantee ja kulgeb kuni Allikjärve küla piirini.

Tänu kergliiklusteedele on muutunud meie valla üldilme, avardunud võimalused tegeleda spordi ja tervisliku liikumisega. Maanteel liikumine alevikus ja selle lähistel on muutunud jalakäijatele ohutumaks. Vald on võtnud oma kohustuseks kergliiklustee hooldamise. Jalg- ja jalgrattateede ehitust on vajalik jätkata Paide-Rakvere maanteelt Järva-Jaani suunas, Vodjalt-Viisu suunas ning Viisu ja Roosna-Alliku alevikku ühendav tee.

3.5.2 Vesi

Tsentraalne veevarustus, kanalisatsioon ja reovete puhastus on olemas Roosna-Alliku alevikus ja Viisu külas. Ühisveevärgiga on varustatud Roosna-Alliku alevikus umbes 79% ja Viisu külas 90% majapidamistest ja ühiskanalisatsiooniga umbes 90% majapidamist.

Vee- ja kanalisatsioonimajandust haldab lepingu alusel AS Paide Vesi. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadmed ja torustikud on üle antud Paide Vesi AS-ile. Aastatel 2012 ja 2013 rekonstrueeriti Roosna-Alliku alevikus ja Viisu külas olemasolevad vee- ja kanalisatsioonitorustikud, ülepumplad ja puhastusseadmed.

Roosna-Alliku valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamissuundadeks on laiendada Roosna-Alliku aleviku reoveekogumisala kalakasvatuse piirkonda, parandada tarbitava vee kvaliteeti ja loodusesse juhitava heitvee puhastusastet kogu Roosna-Alliku aleviku ja Viisu küla reoveekogumisalal. Perspektiivsete tegevustena nähakse ette: Roosna-Alliku aleviku põhja- ja kirdeosas Vahe, Pärna, Nooruse ja Pargi tänava ning Järva-Jaani maantee ääres ühisveevärgi ja -kanalisatsioonitorustike rajamine. Roosna-Alliku aleviku läänepoolses osas Müüri, Kooli ja Saare tänava ning Järve tee ja Pärnu maantee piirkonnas ühisveevärgi torustike rajamine. Ühiskanalisatsiooni laiendamine Roosna-Alliku alevikus Pärnu mnt äärsete tarbijate (sh kalatööstuse) reovee käitlemiseks. Viisu külas Pargi ja Aasa tänaval ning Sirtsu tee ja Viisu maantee ääres ühisveevärgi ja -kanalisatsioonitorustike rekonstrueerimine ja rajamine.

Hajaasustusega külade elanikud koguvad reovett kogumiskaevu, kogumismahuti tühjendamine toimub selleks ettenähtud paakautoga ning tekkiv reovesi purgitakse Paide reoveepuhasti pargimissõlme. Paljudes majapidamistes on kuivkäimlad. Vett saadakse taludes rajatud puurkaevudest või salvkaevudest. Hajaasustusega veeprogrammi raames on valla ja riigi toel saanud uue puurkaevu 14 peret. Võimaluse korral on hakatud hajaasustuses välja ehitama ka omapuhasteid koos imbsüsteemiga ning pesemisvõimalusi WC ja duššiga. Roosna-Alliku vald asub kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega ala piirkonnas, kus on

võimalik immutada ainult bioloogiliselt puhastatud reovett või ainult pesuvett ilma WC veeta ja kasutada kuivkäimlat või kogumiskaevu WC tarbeks. "

3.6 Keskkonna mõjurid

3.6.1 Territoorium

40,5 ha valla territooriumist on kaetud metsaga. Seetõttu on vallas suur puuginakkuse oht. Tänu vaktsineerimistele on vähenenud entsefaliiti nakatumise juhud, kuid borrellioosi nakatumise oht on siiski väga kõrge. Vallas pole suuri loodust saastavaid ettevõtteid.

Roosna-Alliku valda ilmestavad teenindussfääri kuuluvad väikeettevõtted. Samuti tegutseb vallas välisosalusega karja- ja teraviljakasvatusega tegelev Rebruk Farm OÜ. Terviseriske suurendavaid kaevandusi vallas pole, kuid Prelvex AS toodab ja kaevandab turvast 317 ha suurusel maa-alal.

Roosna-Alliku valla 13 225 ha suurune territoorium jaguneb olulisemate maakasutusviiside poolest järgmiselt:

- haritav maa 4950 ha
- looduslik rohumaa 660 ha
- metsamaa 5360 ha
- elamumaa 167 ha
- muu maa 2074 ha.

Seega on valla territooriumil palju metsamaad ja looduslikku rohumaad, mis loob paikkonnale arengueeldusi loodust ja puhast keskkonda lugupidavate inimeste elupaigana.

Lisaks on Roosna-Alliku valla piirkonnas järgmised **kaitsealad** :

- Roosna-Alliku maastikukaitseala (42,8 ha)
- Esna maastikukaitseala (213 ha)
- Kiigumõisa maastikukaitseala (158,6 ha)
- Kõrvemaa maastikukaitseala (863,6 ha)
- Koordi mõisa park (5,4 ha)
- Roosna-Alliku mõisa park (5,4 ha)
- Vodja mõisa park (5,0 ha)
- Kabeli suurkivi.

Kavandatavad riiklikud kaitstavad alad on:

- Kiigumõisa kivi
- Lelukivi.

Kohaliku kaitse alla on võetud Koordi raba (750,6 ha)

Kokku on kaitsealad 1312 ha, mis moodustab 9,9 % valla pindalast.

Roosna-Alliku valda iseloomustab allikalade rohkus. Allikad on kaardistatud ning nende vahel on alustatud Roosna-Alliku põhikooli õpetajate ja õpilaste initsiatiivil matkaraja rajamist. Matkarada vajab pidevat edasiarendamist, investeringuid.

Prügilat vallas enam ei ole. Jäätmete vedu on valla poolt korraldatud ja see toimib suhteliselt hästi. Suurematesse küladesse on paigaldatud ühised pakendikonteinerid. Roosna-Alliku alevikku on KIKi ja Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse (MTÜ KEJHK) koostööl rajatud Roosna-Alliku valla terviseprofiil ja tegevuskava 2015-2018

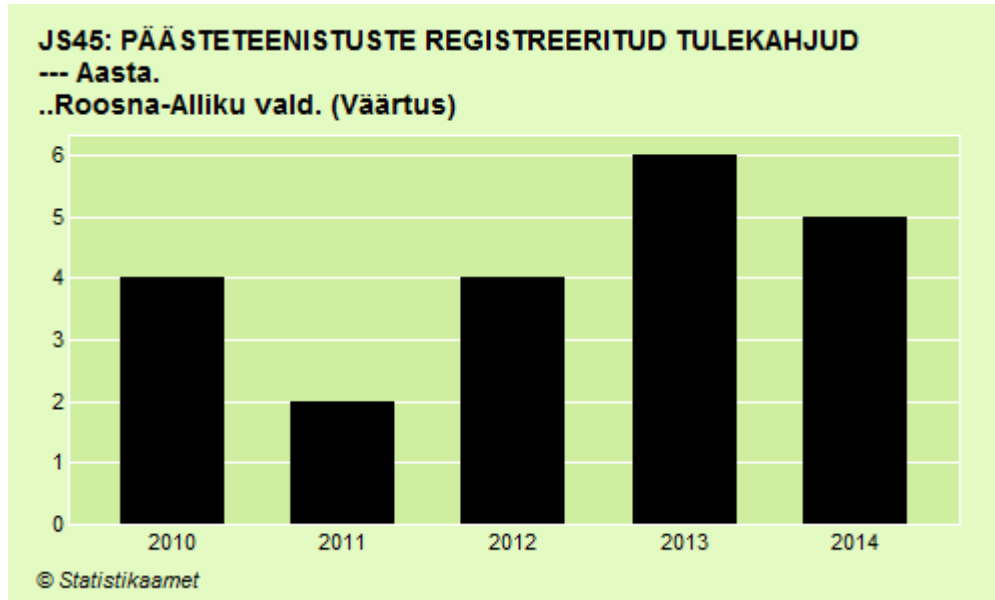

3.7.3 Tuleohutus ja päästeteenistus

Ka tulekahjude arv on viimastel aastatel vähenenud. Kõiki Järvamaa lasteaedu külastas Nublu. Aastaid on Järvamaal toimunud Ohutuspäev. Meie valla lapsed on aastast aastasse osalenud projektis „Kaitse end ja aita teist“, mis on põhikooli õpilastele mõeldud koolitus, mis käsitleb pääste, politsei ja esmaabi valdkonda.

Joonis 26: Päästeteenistuse väljakutsete arv aastate lõikes

Päästeteenistus on Roosna-Alliku vallas läbi viinud tulekahjuandurite paigaldamise aktsiooni 2015.a. kevadel, kus sihtrühmaks eakad ja sotsiaalkliendid. Samuti planeeritakse iga-aastaselt ja regulaarselt inimeste teavitusprojekte.

4 II OSA Roosna-Alliku valla eesmärgid

4.1 Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused

Käesolevas peatükis tuuakse ära valla tervisetegurite hindamise analüüsimisel tuvastatud peamised probleemid rahva tervisele, püstitatud igale käsitletud valdkonnale strateegiline eesmärk ja pakutud välja võimalikud meetmed selle poole liikumiseks ning toodud välja indikaatorid tulemuste hindamiseks aastal 2018.

Probleemid

- ✓ Suure osa valla rahvastikust moodustavad eakad ja seetõttu maksumaksjate osakaal elanikkonnast järjest väheneb, jäädes alla maakonna keskmisele. See kasvatab survet valla eelarvele ja sotsiaalsfääri võimekusele.
- ✓ Ravikindlustuseta inimeste olemasolu näitab, et inimesed töötab ikka veel nn „mustalt“. Selle tulemuseks on ühest küljest väike maksumaksjate arv, kuid teisest küljest jäävad inimesed ise ilma sotsiaalsetest garantiidest ja tulevikus toimetulekuks vajalikust pensionist.
- ✓ Vallas ei ole küll palju tööd teha soovivaid puudega või töövõimetuspensionil olevaid inimesi, kuid neile vähestelegi on sobivat tööd praktiliselt võimatu leida. Tulemuseks on puudega inimeste sotsiaalse sidususe vähenemine ja risk tõrjutuse tekkimiseks.

- ✓ Suur eakate osakaal valla rahvastikust on tinginud omastehooldajate arvu kasvu vallas. Kui inimene peab seetõttu jääma koduseks, tasutakse tema eest küll sotsiaalmaks, kuid majanduslikult on kaotus siiski suur, sest hooldajatoetused on väikesed.
- ✓ Põllumajandusreformide tagajärjel on mõnda valla piirkonda jäänud küllaltki palju alkoholiprobleemidega mehi ja naisi, mis on kogukonnale turvalisuse riskiks mitmes aspektis.
- ✓ Eakatel on vähe teavet abi taotlemise võimaluste kohta (puude astme määramine, hooldaja võimalus jne).

Valdkonna eesmärk

Valdkonna strateegiliseks eesmärgiks on kõigi elanikerühmade sidususe suurenemine ja tõrjutuse vähenemine.

Võimalikud meetmed

- ✓ Laiendada naabrivalve liikumist valla hajaasustusega piirkondades.
- ✓ Kaasata külaliikumisse elanikerühmi, kellel on oht kaotada side kogukonnaga (töötud, puudega inimesed, alkoholi probleemidega inimesed jt)
- ✓ Arendada valla sotsiaalset infrastruktuuri, toetada koostöö- ja toetusvõrgustike ja huvialaühenduste tegevust ning luua inimeste omaalgatust ja sotsiaalset aktiivsust soosiv keskkond.
- ✓ Tagada tervisega seonduva teabe kättesaadavus sotsiaalselt tundlikele gruppidele nende õiguste, neile suunatud hüvitiste ja teenuste kohta, kasutades selleks neile arusaadavaid suhtlusvorme.

Vallaelanike arvu säilitamiseks on vajalik järgida planeerimisel alljärgnevat põhimõtet:

- Asukohaaliste silmaspidamine arengu kavandamisel ja planeerimisel.
- Külade identiteedi säilitamine ja tugevdamine. Külakeskuste koordineeritud ja tasakaalustatud arendamine. Soodsa ettevõtluskliima loomine ja monofunktsionaalsuse vältimine.
- Ettevõtlus- ja elamupiirkondade arengu toetamine infrastruktuuride rajamise abil.
- Reguleeritud puhkemajanduse ja turismiteenuste arengu soodustamine looduslikult, kultuuriliselt ja ajalooliselt huvipakkumatel aladel.
- Looduslikult soodsate tingimustega alade kasutamine vabaõhu, puhke- ja ajaveetmisvõimaluste edasiarendamiseks.
- Põllumajanduslikult haritava maa sihtotstarbelise kasutamise soodustamine.

4.2 Tervist toetav keskkond

Paljud terviseprobleemid saavad alguse ümbritsevast keskkonnast tööl, kodus, koolis. Ümbritseva elu-, õpi- ja töökeskkonna planeerimisel ja teenuste osutamisel tuleb arvestada laste, puuetega inimeste, eakate, noorte emade ja ajutise terviseprobleemiga inimeste erivajadustega. Töökeskkonnas on oluline töö korraldamine nii, et oleks tagatud töötajate terviseohutus.

Probleemid

- ✓ Puudub teave elu-, töö- ja õpikeskkonnale juurdepääsetavusest ja nende keskkondade kasutatavusest erivajadustega isikutele

- ✓ Viisu küla keskmises asub vana veetorn, mis võib muutuda varisemisohtlikuks
- ✓ Paljudes külades puuduvad avalikud mänguväljakud ja lõkkeplatsid
- ✓ Valla ainsas avalikus supluskohtas puudub eraldi lasteala, mis suurendab väikelaste terviseriske

Valdkonna eesmärk

Elu-, õpi- ja töökeskkonnast tulenevad terviseriskid on vähenenud.

Võimalikud meetmed

- ✓ Koguda teavet ja hinnata erivajadustega inimeste juurdepääsuvõimalustest avalikele teenustele.
- ✓ Uurida avalikke teenuseid pakkuvate asutuste vastavust tervisliku töö- ja õpikeskkonna nõuetele.
- ✓ Tõsta inimeste teadlikkust elu-, töö- ja õpikeskkonnast tulenevatest terviseriskidest.
- ✓ Selgitada välja ohutegurid ja arvestada nendega planeerimisel ja ehitustegevuses ning informeerida inimesi ohuteguritest.
- ✓ Tõsta inimeste teadlikkust keskkonnast tulenevatest terviseriskidest ning nende ohjamise meetmetest.
- ✓ Koristada ja hooldada regulaarselt avalikke supluskohti.
- ✓ Vähendada Viisu küla keskmises asuva veetorni varisemisriske.

4.3 Tervislikud eluviisid

Suurimad võimalused rahva tervise seisundi paranemiseks ja tervena elatud eluea pikendamiseks peituvad inimeste eluviiside tervislikumaks muutmises. Tervisekaotust põhjustavad ennetatavad riskitegurid: • alkoholi, tubaka ja narkootikumide tarbimine, • tasakaalustamata toitumine ja vähene kehaline aktiivsus, • riskialdis käitumine (kaitsmata seksuaalvahekorrad, liikluses turvavööde mitte-kasutamine, lubatud kiiruse ületamine, alkoholi joobes sõitmine jms).

Probleemid

- ✓ Puudub objektiivsed näitajad inimeste subjektiivsete tervisehinnangute ja tervisespordiga tegelemise kohta.
- ✓ Tervisespordiga tegelemise võimaluste valik on vähene. Samuti on probleemiks vähene võimekus treenerite ja lektorite palkamiseks tervislike eluviiside propageerimiseks ja kaasamiseks.
- ✓ Mittetulundusühingud ja külaseltsid tegelevad pigem kultuuri- kui spordiürituste korraldamisega.
- ✓ Teavitustöös on liiga vähe tähelepanu pööratud tervislike eluviiside propageerimisele ja igapäevase kehalise aktiivsuse tähtsusele.
- ✓ Alternatiivmeditsiini ja eneseabi puudutava teabe vähesus.

Valdkonna eesmärk

Rahvastiku kehaline aktiivsus ja tervisliku liikumise võimaluste hulk on suurenenud, toitumine on muutunud tasakaalustatumaks, teadlikumaks ja riskikäitumine on vähenenud.

Võimalikud meetmed

- ✓ Uurida regulaarselt vallaelanike subjektiivseid tervisehinnanguid, koguda teavet nende toitumisharjumuste ja tervisespordiga tegelemise kohta.
- ✓ Tõsta inimeste teadlikkust tervislikust toitumisest, tervist toetavast liikumisest ning liikumisharrastuse võimalustest.
- ✓ Tagada kehalist aktiivsust soodustav toetav keskkond (sh tervist edendavad võrgustikud, koolisport) ning infrastruktuur.
- ✓ Seirata ja hinnata regulaarselt rahvastiku liikumisharjumusi, liikumisharjumust määravaid mõjureid ning nendele suunatud sekkumisi; täiendada spordistatistika andmebaasi.
- ✓ Suurendada inimeste võimalusi veeta vaba aega kehaliselt aktiivselt. Sh kaasata kompetentsed spetsialistid ja treenerid.
- ✓ Soodustada sõltuvusprobleemidega inimeste eneseabi- ja tugigruppide tekkimist ja tegevust.
- ✓ Edendada sõltuvusvaba elustiili ja suurendada erinevate huvidega inimeste vabaajaveetmise võimalusi.

4.4 Tervishoiuteenuste pakkumise jätkusuutlikkus

Kõik tervist halvendavad tegurid ei ole kahjuks ära hoitavad võimaluste loomise ja isiklike valikute abil. Igale inimesele peaks olema tagatud juurdepääs kvaliteetsele arstiabile olenemata sellest kus ta elab või milline on tema majanduslik olukord.

Probleemid

- ✓ Puudub teave elanikkonna rahuolust või probleemidest tervishoiuteenuste tarbimisel.
- ✓ Rahvastiku vähenemine toob kaasa tervishoiuteenuste tarbijate vähenemise, mis omakorda ohustab perearstiteenuse pakkumise jätkusuutlikkust.
- ✓ Elanikel vähe esmaabialaseid teadmisi.
- ✓ Hajaasustuses on ligipääs elamutele kohati raskendatud halbade teolude tõttu.

Valdkonna eesmärk

Kõigile valla elanikele on tagatud esmatasandi arstiabi teenus ja juurdepääs eriarsti ning rehabilitatsiooniteenustele.

Võimalikud meetmed

- ✓ Korraldada elanikkonna rahulolu-uuringuid tervishoiuteenuste kvaliteedi ja kättesaadavusega.
- ✓ Korraldada omastehoolduse alast nõustamist ja koolitusi ning jagada infomaterjale.
- ✓ Korraldada esmaabikoolitusi valla elanikele.
- ✓ Motiveerida tervisedendust ja haiguste ennetustegevust.
- ✓ Toetada hipoteraapia ja ujula kui valla territooriumil olemasoleva ning kättesaadava rehabilitatsiooniteenuste kasutamise võimalusi.

5 Kasutatud materjalid:

1. Kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofiili koostamine. Juhised. (http://www.terviseinfo.ee/et/tervise-edendamine/tervise-edendaminepaikkonnas/paikkonna-terviseprofiil/abimaterjalid-terviseprofiili-koostamiseks)
2. Kohaliku omavalitsuse indikaatorid. (http://www.terviseinfo.ee/et/terviseedendamine/tervise-edendamine-paikkonnas/paikkonna-terviseprofiil/abimaterjalidterviseprofiili-koostamiseks)
3. Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 (http://www.sm.ee/et/tervis)
4. Roosna-Alliku valla arengukava 2012-2020 (http://rallikuvv.kovtp.ee/arengukavad)
5. Eesti Statistikaameti Statistika andmebaasid (http://www.stat.ee)
6. Töötukassa andmebaas (http://www.tootukassa.ee)
7. Eesti Haigekassa (http://www.haigekassa.ee/haigekassa/statistika/el)
8. Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaasid (http://www.tai.ee)
9. Roosna-Alliku valla koduleht (http://rallikuvv.kovtp.ee/uldinfo)
10. Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS)

6 Joonised ja tabelid

Joonis 1. Aastakeskmise elanike arv vallas

Joonis 2: Rahvastiku arv meeste ja naiste lõikes eraldi

Joonis 3 ja 4: Rahvastiku arv vanuserühmadena Roosna-Allikul ja Eestis

Joonis 5: Sünnid Roosna-Alliku vallas

Joonis 6: Sünnimuse üldkordaja võrdlus kogu Eestiga

Joonis 7: Elussünnid ema vanuse järgi

Joonis 8: Abordid Järva maakonnas

Joonis 9: Surmade arv vallas

Joonis 10: Suremuskordaja võrdluses Eestiga

Joonis 11: Valla eelarve

Joonis 12: Eelarve jagatuna aastakeskmise elanike arvuga

Joonis 13: Tulumakslaekumised Roosna-Alliku vallas

Joonis 14: Demograafiline töösurve indeks 2005 – 2015 aastatel

Joonis 15: Tööealised

Joonis 16: Valla elanike keskmine brutopalk võrreldes Eesti riigi keskmisega

Joonis 17: Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted

Joonis 18: Majanduslikult aktiivsed üksused vallas

Joonis 19: töötajate arvu järgi jaotatud ettevõtted

Joonis 20: Registreeritud töötuse määr Järvamaal

Joonis 21: Töötud

Joonis 22. Toimetulekutoetuse maksmine elaniku kohta võrdluses Eesti keskmisega

Joonis 23: Toimetuleku väljamaksete kogusummad

Joonis 24: Sotsiaaltoetuste väljamaksed

Joonis 25: Registreeritud kuriteod 10 000 elaniku kohta.

Joonis 26: Päästeteenistuse väljakutsete arv aastate lõikes

Tabel 1: Tulumaksu laekumine

Tabel 2: Keskmine brutopalk

Tabel 3: Töötud 2014 aastal Järvamaal ja Roosna-Alliku vallas

Tabel 4: Laste arv Roosna-Alliku valla lasteaedades ja koolis

Tabel 5. Õpilaste prognoos /seisuga 10.11.2009/ õppeaastani 2014/15

Tabel 6. Roosna-Alliku valla rahvamajades tegutsevad ringid 2015

Tabel 7: Raamatukogude külastatavus ja kasutamine

Tabel 8: Olemasolevad ja perspektiivsed spordirajatised

7 III OSA Tegevuskava aastateks 2015-2018

Tegevus	Eesmärk	Aeg	Läbiviija	Rahastamise allikad
Teavitustöö vallaelanike seas (tervisedendus, ravikindlustuse olulisus, mustalt töötamise riskid, kinnistute märgistamine, tervisedendus jt)	Teadlikkuse suurendamine ja terviseriskide vähendamine	2015 - 2018	Perearst, vallavalitsus, kolmas sektor	KOV, Maavalitsus
Naabrivälve liikumise laiendamine	Turvalisuse ja kogukondade sidususe suurendamine	2015 - 2018	Vallavalitsus, kolmas sektor, külavanemad	Projektid, kolmas sektor
Koolitus külaseltside juhatusele (sallivus, passiivsus, motivatsioon, turvaline kodu, tervisedendus jm)	Kogukondade sidususe suurendamine	2015 - 2018	Koolitusfirmad, kolmas sektor, vallavalitsus	Projektid, kolmas sektor
Koolitusloengud valla elanikele (vastutus, liiklusohutus, koostöö lasteasutustega, kasvatusprobleemid jt)	Turvalisuse suurendamine	2015 - 2018	Koolitusfirmad, haridusasutused, vallavalitsus	Projektid, KOV
Aktiivõppe meetodeid kasutades õpitoad noortele (tervisedendus, liikumisharrastused, mürareostus, ohutus liiklemises, sõltuvused, seksuaalkasvatus jm)	Noorte turvalisuse ja terviseteadlikkuse suurendamine	2016 - 2018	Koolitusfirmad, haridusasutused, kolmas sektor, vallavalitsus	Projektid, KOV, kolmas sektor
Temaatiliste trükiste kättesaadavuse tagamine keskkonna terviseriskidest (viirused, puugid jne)	Keskkonna terviseriskide vähendamine	2015 - 2018	Vallavalitsus, Järva Maavalitsus	Projektid, KOV, S
Vajaduse väljaselgitamine erivajadustega inimeste	Keskkonna terviseriskide	2016 - 2018	Vallavalitsus	Projektid, KOV

juurdepääsuvõimalustest avalikele teenustele	vähendamine			
Koostöö arendamine teiste maakonna omavalitsustega erinevate spordaladega tegelemiseks.	Terviseteenuste kättesaadavuse parandamine	2015 - 2018	Vallavalitsus, JOL, Järva Maakonna omavalitsused	Projektid, KOV-id
Esna raudteetammi ja Allikate matkaraja kasutuselevõtt terviserajana	Elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamine	2015 - 2018	Vallavalitsus, JOL, Kareda VV, Järva-JaaniVV	Projektid, KOV-id, JOL
Viidamajanduse täiendamine ja kinnistute märgistamine	Terviseteenuste kättesaadavuse parandamine	2015 - 2018	Vallavalitsus, kolmas sektor, külavanemad	Projektid, KOV, kolmas sektor, kinnistute omanikud
Spordiürituste korraldamine (spordiürituste sari, pere tervisepäevad, ujula efektiivne kasutamine)	Elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamine	2015 - 2018	Kolmas sektor	Projektid, kolmas sektor
Vallas asuvate õppe-, tervise, matka- ja suusaradade arendamine/haldamine	Elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamine	2015 - 2018	Vallavalitsus, kolmas sektor	Projektid, KOV
Kergliiklusteede võrgustiku laiendamine	Elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamine ja keskkonna terviseriskide vähendamine	2015 - 2018	Maanteeamet, Vallavalitsus	Projektid, riigieelarve, KOV
Uuringu läbiviimine elanike rahuolu kohta tervishoiuteenustega	Tervishoiuteenuste jätkusuutlikkuse tagamine	2016 - 2018	Uuringufirma, kolmas sektor,	Projektid, KOV, kolmas sektor

vallavalitsus				
Teabepäevad esmaabist	Elanike teadlikkuse tõstmine	2016 - 2018	Perearst, vallavalitsus, kolmas sektor	Projektid, kolmas sektor, KOV
Omastehooldajate teadlikkuse tõstmine	Elanike teadlikkuse tõstmine	2015 - 2018	Kohalikud kõrgkoolid, vallavalitsus, kolmas sektor	Projektid, KOV
Hipoteraapia teenuse kasutamisevõimaluste parandamine	Rehabilitatsiooni-teenuste kättesaadavuse parandamine	2015 - 2018	Vallavalitsus, erasektor	Projektid, KOV, erasektor
Sõltuvushäirete ja alkoholismi vastase nõustamisteenuse võimaldamine	Rehabilitatsiooni-teenuste kättesaadavuse parandamine	2015 - 2018	Vallavalitsus, perearst, Süda-Eesti Sotsiaalkeskus	Projektid, KOV